

Městská knihovna v Praze **120 let**

Viktor
Hugo

Básně

PRAHA 2011

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Básně tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Edvarda Grégra v roce 1874 (HUGO, Viktor. *Básně*. Přeložil Jaroslav Vrchlický. Praha : Grégr, 1874. 145 s.).

Text díla (Viktor Hugo : Básně), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

HUGO, Viktor. *Básně* [online]. Přel. Jaroslav Vrchlický. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW: <<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/54/74/15/basne.rtf>>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 18. 03. 2011.

OBSAH.

Z ÓD A RŮZNÝCH BÁSNÍ.....	7
Dějiny.....	7
I.....	7
II.....	7
Šťastný.....	9
Zpěv areny.....	11
Zpěv cirku.....	14
Sváteční zpěv Nerona.....	17
Příteli S. B.	20
Tobě.....	22
Ještě tobě.....	25
Její jmeno.....	27
Stínu dítěte.....	29
Mladé dívce.....	30
Na zříceniny Monfort-L'Amaury.....	31
I.....	31
II.....	32
OBRAZY Z VÝCHODU.....	33
Bolest pašy.....	33
Svit luny.....	35
Derviš.....	36
Turecký pochod.....	38
Dítě.....	41
Lazzara.....	43
Dobyté město.....	45
„S bohem“ arabské hostitelky.....	46
Mazeppa.....	48
I.....	48
II.....	52
Básník kalifovi.....	54
ZE ZÁŘÍ A STÍNŮ.....	56
Na hřbitově v.....	56
Utěšené divadlo.....	58
Na kytaru.....	60
Já musím se vždy trpce smáti.....	63

Přijď k mému loži...	65
Zde na zemi, kde rozbíjíme...	66
Napiš na hrob dítěte na břehu mořském...	69
Jest každá naděj třtina.	70
Oceano nox.	71
ZE ZPĚVŮ SOUMRAKU.	73
Předzpěv.	73
Svatby a hody.	77
Napoleon II.	81
I.	81
II.	83
III.	85
IV.	86
V.	88
VI.	89
Ó jestli Francii.	91
U věže samotna.	92
Ó nikdy neklňte.	93
Nám včera letní noc.	94
Nová píseň dle starého nápěvu.	96
Jiná píseň.	97
Ó kéž jest vždycky mnou.	98
An pohár tvojích rtů.	99
Slečně J.	100
K motýlu zlatému.	105
Poslání k.	106
Na břehu moře.	107
Když dny našeho živobytí.	111
Důvěra v boha.	113
Když měsíc květů nás.	114
V kostele v.	115
I.	115
II.	117
III.	120
IV.	121
V.	124
VI.	125

Psáno na první stránku Petrarky.....	126
Louise B.....	127
I.....	127
II.....	129

Z ÓD A RŮZNÝCH BÁSNÍ.

Dějiny.

Ferrea vox.

Virgil.

I.

Jest osud národů jak bezdné, tmavé moře,
propastí oceán a skrytých srázů pln,
a slepý ten, kdo mní, že tužby jich a hoře
jsou pouhá větrů hra a pouhý příboj vln!

Dech jeden mohutný provívá tyto vody,
tou nocí zaplane blesk s hůry zářící;
jak píseň pohřební se v bujné mísi hody,
hlas tajný slyším též v té vřavě bouřící.

A obři věkové tak stejní svojí snahou,
však různí osudem se řadí do kola,
u cíle jednoho se různou sejdou drahou,
na různých majácích žár jeden plápolá.

II.

Ó písni! jaký věk, jež zrak tvůj nepostihne;
ty ziráš v budoucnost, kde vadne věků strom,
den, rok a století se před tvým zrakem mihne,
jak brázda prchavá u věčném toku tom.

Ty katy, oběti, vše odhaliti toužíš,
vším světem jiskry své tvůj maják rozsýlá,
nad vrchy vznášíš se a v propasti se hroužíš
a tam zakládáš chrám, kde schází mohyla.

**Laur kladeš na skráně hrdinům klesajícím,
vůz křehký rozbíjíš, v němž triumfator jel,
kol rumů císařství jdeš tiše s čelem snícím
a stezky okážeš, krok boha kudy spěl!**

**Nad časů palácem ty smělou střechu skleneš;
ze hrobů století na tvůj povstanou hlas;
ty jako zajatce svou mocnou rukou vženeš
v tmu věků budoucích minulý dávno čas.**

**Po bouři století vždy trosky světa sbíráš,
loď pustou sleduješ na vlnách bouřných dob,
a věků u zřídla vše jedním okem zíráš,
s kolébkou poslední též první vidíš hrob!**

Šťastný.

(Ulrichu Guttinguerovi.)

Beatus qui non prosper!

„Já, bozi, klnu vám! – tak mladý jsem a vidím,
že všechno, co jen chtěl bych, mám,
pod tíží darů všech vás, bozi, nenávidím!
Byste mi žehnali, co učinil jsem vám?

Až k sloupům Alcida mé loďstvo mořem táhne,
od Leandrovy úžiny;
jak jícen lakotný můj palác vše obsáhne,
měst vzácné poklady i plody pustiny.

Mne zkájí vodotrysk a z dálky zvuky lyry;
když spím na loži nachovém,
a hořící mou skrání tu schlazují zefýry
od Indu panny mně a bdějí nad mým snem.

Nevděčný parazit rád vítá moje hody,
jež moje ruka zapudí,
a ryby, lidskou krev jež pily místo vody,
na mísách zlacených hlad ve mně nezbudí.

U řeky, na horách, kde lávy proud se vlní,
mám skvostné sady, jeden květ –
mé statky, vinice vždy sluhů davy plní,
až přechází mne zrak, až zemdlí ořů let!

Caesar se usměje, velmož se chvěje bázní,
rád prosícím já podám štít,
mám dlažbu z mramoru, z porfyru vany lázní,
dav klientů se rve můj povoz pozdravit.

Na fórum nudím se i ve arény ryku,
„co nyní bude?“ – všech se ptám,
dnem každým otroka v šik stavím zápasníků,
i při hrách Catona již dlouhou chvíli mám.

I ženy krajů všech víc nehnou k milování
mým srdcem, které práchniví;
ze zlatých pohárů se nuda ke mně sklání
a přec na osud můj jest chudák žárlivý!

Já, bozi, kinu vám! – vy věčnou přízní svoji
jste květy moje zdrtili,
jen světlo naděje! jen mladost vraťte moji,
zde statky mé, ať jen jsem šťastným na chvíli!“

Na loži nádherném tak Celsus v chrámě děl
a v zpupném rouhání na přízeň bohů klel;
co zatím v bolestech a na rtu chvály dík
před bohů oltářem umíral mučenník!

Zpěv areny.

Stateční Achajové, hle ceny zápasu, jež
patří vítěz&m.

Homer.

Vždy ctěn a slaven jest athleta,
jenž bývá vítěz v závodech,
po léta sláva jeho zkvetá
jdouc k ústům od úst v národech;
od břehů, které led objímá,
kde zima, šedý stařec, dřímá
ve mlhách, světa na kraji,
až ku místu, kde Slunce oří
nad moře šum, když jitro hoří,
s říčením hřivu zdvihají.

Hry Olympické! – kyne dráha!
nuž akanth, lavřín kol hrudi!
hněv bohů tomu, kdo se zdráhá
a starou silou vzplati váhá,
žár starý v prsou nezbudí!

Sem všichni, kdož jste lačni slávy!
hle, vizte kněze Apolla!
Sem brzy, ať kol vaší hlavy
se vine dubu lupen tmavý!
Nuž sem, nuž sem, kdo odolá?

Sem od Korinthu v jednom reji,
od Tyru, Krety v jeden ples.
Sem od Skyilly, kde proudy hřmějí,
od Athu, nad nímž orli spějí,
by spíš viděli do nebes!

Od ostrovů, jenž Archipelem
spí věnčeny ve klínu vln,

od Rhodu, tam kde s hrdým čelem
v Bellony rozkaz v boji smělém
rek ve hrob klesá jizev pln.

Od bran paláce, stěžňů lodí,
od hradu – Kekrops stavěl jej –
od Sparty, jež všem vojevodí,
od Lemnu, kde se hromy rodí,
od Amathuntu v jeden rej!

Žen domy, chrámů oblouk svatý,
se v lesku věnců zaskvěly,
(jak nevěsty, jež studem jaty)
řetězy květů obepjaty
svá cudná kryjí průčelí.

Už archonty zřím a efory,
jak vážně sedli v jeden řad,
a pannami i kanefory
už vyleštěny jsou amfory
jak Eleusinský káže řád.

Už ze sna věstců ústa sterá,
už promluvila Pythie!
Skythského supa žlutá pera
se hodila v plen větrů včera,
když zbudila se Klythie.

Nuž vítězem kdo křepkým letem,
dvě třínožky vem, bohů dar,
čiš hliněnou, jež spjata květem,
které se Bacchus dotkl retem,
když první zkoušel vína žár.

Či diskus třikrát v kruh vířící
by do země se zabořil,
obdrží vzácnou popelnicí
bohův se rytinami skvící,

již Phlegon z Naxu vytvořil.

Leč udatnému zápasníku
plášť Sidonský buď soudci dán,
on přijmi jej ve slávy křiku,
a hlasatelem buď dle zvyku
ve slávě veden v oblouk bran!

Do lázní, řady vy atletů,
ať znova tělo okřeje,
nuž rychle! – Neslyšíte fletu?
Nuž do boje! ať ret poetů
vám thebskou píseň zapěje!

Vždy ctěn a slaven jest athleta,
jenž bývá vítěz v závodech;
po léta sláva jeho zkvetá
jdouc k ústům od úst v národech;
od břehů, které led objímá,
kde zima, šedý stařec, dřímá
ve mlhách, světa na kraji,
až ku místu, kde slunce oři
nad moře šum, když jitro hoří,
s říčením hřívu zdvihají!

Zpěv cirku.

Panem et circenses!

Juvenal.

Svět velebí tě všemi hlasy
o Caesare, když tvoje kvasy
nám cirku brány otevrou.
Ty, Augusta dědici věčný,
buď tobě potlesk nekonečný,
ó budiž pozdraven od těch, jenž k smrti jdou!

Jest Caesar jediný, kam světa obor sáhá,
jenž dáti k libacím krev lidskou se nezdráhá!
Smrt sobě pozveme na hodů nádheru!
Pro svoji zábavu svět zpustošíme celý,
až v cirku smísí se v proud jeden krve vřelý
i tigr hirkanský i barbar severu.

Kolosy kovové i z porfyru váz řada,
korouhve, větrů van jež do záhybů skládá,
kol pole chmúrného to zdi jsou zářící!
Jak mraky ve vzduchu kadidla táhnou dýmy,
neb národ římský chce, by oblaky vonnými
procházel páry sloup z krve se valící.

Již brány do kořán i praskající mříže,
v divokém jáсотu už lid se valí blíže.
Ve stínu lešení už panther v řev se dal;
s tisíců výkřiky hluk temný splývá z dáli
a jak obrovský proud se od hor k horám valí,
tak k stupni od stupně se valí národ král!

V sedadlech slonových už sedí aedilové –
Tu nemotorný hroch, tam krokodil zas plove
kol cirku lenivě po širém kanálu;
už řevem čtyř set lvů se těžké mříže třesou!

A v zpěvu střídavém Vestálky oheň nesou
co obět panenskou na oltář v portálu.

Se zrakem planoucím prs odhalujíc bílý
s třínožky nevěstka se k ohni bohů chýlí –
dál oltář prosících, kde cypřiš stíní jej –
a v králů družině obklopen sluhy všemi.
zří senát v tunikách se širokými lemy
na davy bouřící a na klientů rej.

Řad matron do kola po bohu sedí pannám.
Na rozkaz tribuna kol trónu k oboum stranám
praetorianů dav se v jeden staví řad,
tu kněží Cybely své pějí chvalozpěvy,
na špatném lešení se indský kejklíř jeví
a žertem vítá ty, jenž mají umírat!

Ha! – jak lid zajásal.. již v průvodu jdou stráží
zajatci Caesara; je mocnou zkontroloval páží,
kde trůní Irmensul – od Gangu svatých vod;
jdou jeden za druhým, jich jména liktor volá
a žhavé železo jím tiskne v záda holá,
smrt zachovala je pro Říma ples a hod.

Tu s hlavou odkrytou v pokoře řada židů;
z jich tahů možno stud číst, žal a hněv a bídu,
pak zpupní Gallové, jenž vzdor svůj netají;
pak podlí křesťané – ni ruky nezvedají,
bez vzdechu, bez meče se volně vraždit dají –
jen šepci modlitby a žalmy zpívají.

Již v krátkce vyjde zvěř, lev zařve na skok hbitý...
Kol cirku pevnou zdí jsou trofeje a štíty –
Ó běda kořistem! jak uniknouti jim?
Z purpuru baldachýn nad Caesarem se klene,
by světla sladký svit při pûtce rozbouřené
kol oka božského hrál svitem ztemnělým.

**Svět velebí tě všemi hlasy
ó Caesare, když tvoje kvasy
nám brány cirku otevrou;
Ty, Augusta dědici věčný,
buď tobě potlesk nekonečný,
ó budiž pozdraven od těch, jenž na smrt jdou!**

Sváteční zpěv Nerona.

(Alfredu de Vigny.)

Nescilo quid molle atque facetum.

Horac.

Nás nuda utrápí! – kdo mudrc, jí se zbaví!
Nuž tedy ku plesu, ježž k obdivu všem slaví
dnes Nero, caesar váš, a konsul po třetí;
on harmonie bůh, on vladař širé země
chce jonskou píseň jemně
ku lyře osmi strun vám k hodům zapěti!

Na plesný rozkaz můj sem všichni v. tuto chvíli!
Ó takých rozkoší vám nikdy nestrojili
Pallas propuštěnec, ni Hellen Agenor;
ni hod, když orgie své vlny rozpoutaly,
kde přísný Seneka, jenž Diogena chválí,
se mísil s pohárem v bachantek chor!

Ni kdy po Tibeře Aglaë plula s námi
nahá v své galeji – když chvěl se nad vodami
stan její asijský brilianty posetý;
ni prefekt batavský, hlas lyry jej provázel,
když otroky lvům házel,
jenž tiše skrývaly své drápy pod květy!

Řím celý zapálím před vašim zrakem. – Vzhůru!
S té věže zírat chci skrz kouře mrak a chmůru,
jak plamen divokou se valí bystřící;
nač plané zápasy? nač lvů a lidí vraždy!
Dnes cirkus veliký jest Říma vršek každý,
kde s Římem válčí oheň jiskřící.

Jest slušno, světa pán, když nuda jeho čelo

zastíní zoufalstvím, jež dlouho v něm už vřelo,
by bleskem jako bůh směl házet po chuti!
Hod začíná! – Pojd'te! – Noc klesá k zemi šedá
a požár –, hydra, zvedá
své žhavé jazyky i stín svých perutí!

Sem pohleďte, jen sem! – Ó kterak rozvinuje
svě tělo obrovské, kouř z něho, plamen duje,
hle, zdá se, líbá zeď, která se kloní v pád!
Ha, v jejím objetí jak paláce se chvějí!
Zeť nelze polibky tak vraždit jak rty její!
Ó jak bych teprv líbal rád!

Ó slyšte temný hluk! – ty vizte páry tmavé!
ty lidi bloudící jak černé stíny! – v žhavé
to moře kráčí smrt a v ticho halí se...
Tu brána kovová a tam sloup zlatohlavý
se v bronzu proudy taví
a řekou plamennou k Tibeře valí se!

Tu mramor s jaspisem, porfyr – vše pokáceno,
i sochy bohů v prach! – co platno božské jméno!
V triumfu letí žár, kam chci se otáčí;
jak roste v běhu svém a deště jisker strásá
a vítr severní jak orel nad ním jása
a křídly tepe jej a rozvláčí!

I hrdý Kapitol už padá! – v jisker kmitu
lile, Sully aquadukt ční jak most ke Kocytu!
Jak chci, tak roste žár; věž, palác klesá v něm.
Tak všude najednou nad Římem plamen vzlétá,
vzdej dík mně, paní světa,
že stkal jsem nad tebou tak jasný diadem!

Už dítě slýchal jsem zvěst sibyllinských bájí:
že hradby sedmi hor i věčnost přetrvají,
že Romy pod nohou kdys zkrotne, zemře čas,

že hvězdy její lesk červánkem teprv vzchází –
Ó moji přátelé! jak málo hodin schází
k té věčnosti, teď uvidí každý z nás!

Jak nádherný to žár, čím tmavší noc v svém hávu!
Sám jistě Herostrat by záviděl mi slávu.
Pro moje rozkoše co lidu pláč a vzdech?
Jak prchá poděšen! – leč plamen letí za ním –
Mým věnec vemte skráním,
by plamen divoký květ jeho nesežeh'!

A krev když postříká vám šat i věnců květy
ó rychle umyjte vše skvrny vínem z Kréty!
Jen duše zločinců se kochá, zří-li krev;
radostí vznešenou hru děsnou skryjte v spěchu,
nač obtěžovat sluch si mořem dum a vzdechů?
Je písni uduste! nuž v zpěv! Jen zpěv!

Já ztrestal tento Řím, jenž v kouř a dým se halí,
jenž dneska Joviši a zejtra Kristu pálí
své kadidlo, ten Řím vši cti a pravdy prost.
Před mojí velebou hle jak se ve prach rítí!
I já chci chrám svůj míti,
vždyť ještě věčný Řím svých bohů nemá dost!

Já Rómu zapálil, by z rumů nová vstala,
by podlé křesťanství svým pádem pochovala
ó vizte jeho kříž, jak padá bez moci!
Jak nenávidím jej! kam dech můj sáhnout může,
smrt budiž křesťanům! – Teď přineste mi růže
jest vůně růží sladká, otroci!

Příteli S. B.

Perseverando.
Devise des Ducie.

Orel, to genius! na skálu v bouři sedá,
na horách vysokých nejvyšší hroty hledá
dne plápolavý východ pozdraví jeho skřek;
v močálu kalný tok nevnoří nikdy spáry,
ve slunce pozírá a stále s jeho žáry
svých zraků mísí paprslek.

Ne v mechu měkký klín, leč do skal hnízdo sází,
do skal, jež rozpoltil blesk hromovými rázy,
do skulin ledovců, jež zrak div neděsí;
na boky pyšných hor a mezi trosek zděmi
staví větrům v hru mezi roklemi dvěmi,
tož propastí a nebesy!

Ne červy plazivé, ni včel roj zlatokřídly,
ni vážek pestrý tlum, jenž mihá se nad zřídly,
za kořist nenosí lačnicím dětem svým;
ne, sovu tajemnou, jež denní světlo miji,
ohyzdnou ještěrku, a hada, jenž se sviji,
nahází v skalné hnízdo jim.

Ó hnízdo královské! paláci polo v sněhu,
jež hrozí zasypat lavina ve svém běhu!
tam lásce genius své děti zasvěti;
tam k slunci obrací jich zrak, v nějž blesky vlívá,
pod svojí perutí jich mladé duše skrývá,
než také jednou vyletí!

Proč, druhu, lekáš se, když náhle kol tvé hlavy
svůj bleskná vichřice plášť rozbaluje tmavý,
když jedovatý plaz v tvé hnízdo hlavu vznes'?
Toť tvoje první hra! toť první tvoje svátky!

Vám orlům svědčí boj i každého dne zmatky,
bouř každá jest vám hod a ples!

Ó zaplaň! teď jest čas! A když se bouř rozlítí,
na duhu pamatuj, jež v mraku nejlíp svítí.
Své božské myšlenky ať činy vyplníš!
Svou peruť rozepni, můj orle! ruku dej mi,
sem, bratře poeto! a mladou lyru sejmi,
ó hvězdě, hvězdo výš, jen výš!

Ta mlha svítání ve brzku se rozptýlí.
Že's orel, slunce syn, svět pozná v krátké chvíli.
Pojď, jmena tvého zvuk buď zpěvem urvaný!

Viktor Hugo.

Pojď, oné slávy lesk, po níž se množství žene,
jest jako prapory ve bitvě uchvácené,
jenž nejhezčí jsou – ztrhány!

Viz vlasatice pouť, jak roste těmi světy,
jež v jícen zhltila – ó hled' na její lety!
Tak, mladý gigante, též vzrůstej v běhu svém,
tak vzdálen všedních cest, myšlének světy v duši,
tvůj smělý genius vše mrzké vazby zruší
a růsti bude každým dnem!

Tobě.

V stínu křídel tvých ochraňuj mne!

Žalm 16.

Již dlouho mlčící má písni vzbud' se zase!
Buď vřele uvítán tvým zvukem onen den,
jenž jmenu jejím se zvedá ku okrase,
den mezi všemi vyvolen!

Sám bůh mé mladosti, o dítě! seslal tebe,
můj osud nevlídný, ty čistá, vyjasníš!
jak bílé hvězdy svit, když mlhy kryjí nebe,
ve ráji mladých snů já tebe viděl již!
Tu k tobě pravil jsem: „Pojď sdílet štěstí semnou,
jež věčnost nezlomí ni žití zápasy!“
já tenkrát mladý byl a neznal bouři temnou,
kde hvězdy budoucna minulost uhasí.

Ted' sladká náklonnost ve plamen vášně roste;
již nevrátí se víc čas mládí krásnější,
kde život byl mé duši prosté
jen sněním dítěte, jež láska zkonejší.

Svou oběť probouzí – jen krátkou zdřímala chvíli –
dnes černé neštěstí se smíchem šíleným,
a místo rozkoší, o kterých dřív jsme snili,
hle, tužby zklamané před zrakem zkaleným!

O srázy skalnaté na lodi ztroskotané,
když kalich života pln žluče musím pít;
bez slzí dívky milované
jak sirotku lze žít?

On prchá zoufalý, když hodovníků hlavy
ve šťastné hodině květ růží ozdobí;
čiš kypící, když hod se slaví,

jest jemu popelnici nad hroby!

On mezi živými jest lampou doutnající,
i svět jej vyhostí, v poušť jeho bolestí;
a sotva jemu lze své zraky zoufající,
jež kypí slzami, ku nebi povznésti.

Ty ale vstaň a pojď a chtěj mou těchou býti,
a jedovatý šíp ty vytrhni z mých ran,
chtěj pro mou lásku žít, jak pro tvou já chci žiti,
já dost již vytrpěl, bych moh' být milován!

Kéž pusté žití mé tvůj úsměv zkrášlí zlatý!
Zde štěstím nejvyšším jest pouze lásky sen;
mně navždy nemohou být svity zoře vzaty,
bych třeba v noci žil, přec mohu uzřít den!

Ku slávy výšinám se nechce zpěv můj vznést;
a byť i v úděl můj ta hořká padla čest,
tu nikdy nemysli, že v chotě tvého štěstí
se vmísí jeho slávy zvěst.

Ve vábné samotě nás křídla lásky skryjí,
ku štěstí našemu zda světa potřebí?
had, jenž se v prachu svíjí,
dvě ptáčat nevidí, jež letí ku nebi!

Však jest-li život můj, loď proudy moře štvaná,
by tebe lekat měl v svých změnách bouřlivých
pak prchni, lásko má, ty draze zbožňovaná –
ty na mne čekej, matko písni mých!

Již usne bez hnutí mé srdce roztoužené
v tmách noci blažené v svém hrobě bez ozdob,
snad slzou lhostejnou se někdo rozpomene
na zašlou píseň mou i na můj zpustlý hrob!

Leč ty – před neštěstím kéž osud tebe chrání,

**tvé cesty životem kéž nedotkne se žal! –
ty neplač pro toho, jenž umře beze lkání
a jenž tě vřele miloval!**

Ještě tobě.

Ahora y siempre.

Devise des Pomfret.

Jen tobě píseň má, vždy tobě musí znít!
Zpěv lásky, manželství jen tobě zasvěťm!
Čí jmeno mocněji mé nadšení roznítí?
rci, odkud písňě mé? zda jiný pramen vím?

Mně září pohled tvůj v života rozvalinu;
i sen můj radostný tvým zjasněn obrazem;
ty držíš ruku mou, když noha kráčí v stínu,
tvých očí paprsky jsou nebes odkazem!

Ty střežíš modlitbou můj osud nepříznivý,
ta nad mou hlavou bdí, když usne anděl můj;
a jak tvůj slyším hlas tak čilý a zas tklivý,
hned hřímej osude! hned bouře žití duj!

Zda nezní v nebi hlas, jenž zpátky volá tebe?
Zda z luhů édenských ty nejsi cizí květ?
a duch můj v duši tvé, ó sestro panen nebe,
zda nemá odlesk tvůj a píseň má svůj znět?

Když zašustí tvůj šat, an k boku jsem ti sednul,
když najdu v oku tvém, co v snění tušíme,
tu jakbych v myšlénkách oponu chrámu zvednul,
tu dím jak Tobíáš: Hle, anděl v noci mé!

Mrak těžkých bolestí se musil rozplynouti,
když spojen osud náš – já stál zde mlčící,
jak pastýř pravěku, jenž umdlen dlouhou poutí,
když pannu uviděl se blížit k studnici!

Já tebe miluji jak vše, po čem duch touží,
jak matku rodiny, jež plna vzácných rad,

**jak sestru důvěrnou, jež s ochotou mi slouží
ve stáří chmurných dnech, jak dítě rajských vlnad.**

**Ó já tě miluji, že při tvém jménu pláči;
vždyť cesta životem jest bouře jen a žal!
Hle onen stinný strom, kam pouští noha kráčí,
do výše nad námi již větve rozepjal!**

**Kéž mír a veselost bůh navždy tobě vrátí;
jej prosit chci a on dny tvoje nezkalí,
on, věrná duše má, ti musí požehnati,
on štěstí poklady ti za cnost odhalí!**

Její jmeno.

Nomen aut numen.

Kol hlavy svatých zář a vůně lilje bílé,
ruch poslední, když hasne den,
i rada přítele, pláč dívky na mohyle,
a s „bohem“ tajemné, když loučení jde chvíle,
zvuk polibku a lásky sen;

Na mraku po bouři ve zlatém slunce plání
jak trofej vítězná když duha rozkvěte,
když drahý, známý hlas slyšíme při shledání,
a panny modlitba a nejtajnější přání,
a první snění dítěte;

Zpěv z dálky stlumený, vzdech Memnona dle báje,
když červánek ho polije,
a šumot doubravy, jež chvěje se a taje,
co jenom v myšlénkách zní krásného a hraje...
ó jméno její sladší je!

Jak tklivou modlitbu ó vyslovte je tiše!
Leč za to v písni mé nechť zazní v každý čas!
Buď světlem mystickým, kde tmí se chrámu výše,
buď heslem posvátným, jež z ideálů říše
vždy opakuje tentýž hlas!

Ó moji přátelé! než smísím roztoužený
v své písni, která zbloudila,
se jmény jinými a s marné pýchy jmény
to jméno andělské, jak poklad drahocenný,
jež láska v duši ukryla:

Ó zníti musí tu akkordy nebeskými,
jež v kleče slyšíme, mých zpěvů věrný hlas;

až vzduch by pozachvěl se tóny tajemnými,
jak v letu neviděn by náhle křídly svými
se mihnul anděl kolem nás!

Stínu dítěte.

Qui es in coelis!

Ó v sférách, ve sluncích a ve moři hvězd zlatých,
ve branách azuru, palácích safíru,
ve světla paprscích a ve závojích svatých,
jež nazvedají dechy zefyrů!

U blaha pramene, ve lásky věčné lůnu,
z kad seraf žíznivý mok čerpá plamenný;
u kruhu z paprsků kol zářícího trůnu,
jenž otáčí se stále, bez změny!

A ve hrách milostných s dítkami nevinnými,
když stará souhvězdí, jež bloudí obzorem,
se snaží zadržet a hlasy stříbrnými
jich vratké osy vodí prostorem!

Když v sladkém objetí se andělé k nim sklání,
a tisknou na jich rty polibky horoucí;
s úsměvem ptají se, zda nepolekal v spaní,
už v kolébce je život budoucí;

A blesky ozářen když všemi kruhy nebe
je Ježíš povede s anděly se všemi,
a místo nejlepší jim určí vedle sebe,
by vyplnil, co slíbil na zemi;

V tom štěstí, velebě, kde blaho, mír i sladký
bez žluče, bez konce tě černým zkojí snem,
ó dítě! bez slzí a bez polibků matky,
rci, zda nebudeš v nebi sirotkem?

Mladé dívce.

Nač se rmoutiti, něžná dívko?
Což nejsi mlada?

Litevský Daino.

Ty nevíš posavad, jak sladké žití ráno;
nám, dítě! nezávid' věk strastí bouřlivých,
kde srdce nadarmo se spouzí upoutáno,
kde sladší je tvůj pláč, než veselý náš smích.

Tvůj bezstarostný věk jest sladké zapomnění!
Ve vzduchu prostorách se rozplývá jak tón,
jak jásot radostný, jenž mizí v nočním snění
a jak na moři alcyon.

Oh! užij mladosti! jen jednou trvá s námi;
nač urychlití čas, v němž uzraje duch náš?
Dny tvého života jsou spjaty květinami,
kež rychleji, než čas, jich listí nestrháš!

Nech roků proudný běh! dost času ještě zbývá,
kdy v žití útrapy tě osud zasvětil,
a v bolest, beznaděj, již darmo pýcha skrývá,
v přátelství s klamem v zápětí.

O nedbej osudu! co může tobě nésti?
Na sladkém čele tvém kež radost věčná dlí;
tvé oko zrcadlem buď nevinny a štěstí,
jež jeví duši tvou a nebe zrcadlí!

Na zříceniny Monfort-L'Amaury.

Hle vizte v šeru potají zdi kláštera se
zvedají, a velký černý val kde druhdy
bydlel král?!

Alfred de Vigny.

I.

Vás, ruiny, mám rád! však přece nejraději
bych v stínech vašich dlel, když zimní větry znějí
v klenbách se řítících ve smutném ohlasu!
Ó věže omšené, jež naklonil čas k sobě,
jak černí obrové se z dálky tmíte obě,
jenž připraveni jsou již k zápasu!

Jak rád ve kapradí i ve bující býlí
k vám snivý zbloudí krok, ó zbytky dávné síly!
Rád zírám cimbuřím, jak letí větrové,
na osmihranou věž i rudé cihly její;
omšenu puklinou mé zraky dolů spějí,
tu děti hrají si, kde mřeli rekové.

Bud' vzdálen vás, ó zdi, ten, koho pád váš baví!
Jen básník jediný ať s písni čas tu tráví,
on slzu uroní, ó trosky, nad vámi!
a v nocech podzimních při bouřných víchrů zvěsti
vždy bude mysliti, že v stínu vašem chřestí
se zbrojí praotců duch neznámý!

II.

V zpomínkách starých dnů zde sedám osamělý
pod troskou omšenu, jež zbyla z citadelly,
až srdce překypí mně v žalu, v zoufání;
pode mnou v stromoví se černé město skrývá,
rozpíná rámě své a v dálce s mlhou splývá
jak meč, jenž zapomnín jest z bitvy na pláni.

Dál pak můj bloudí zrak od trosky starobylé;
na lesů zář a stín, jaká jest právě chvíle,
na kostel gotický, jenž též se chýlí v pád,
na hřbitov před kaplí kamennou pod arkadou,
jak nepohnutá zem se vlní hrobů řadou,
ve stínech večera se dívám rád.

Po římsách, obloucích, přes cimbuří a štíty,
jak břečtan kamením, krok nohy pne se hbitý;
na hradbu nejvyšší rád často vystoupím;
zde divé zpěvy své ku vichřic jekům bratřím,
a nebes hlubinou za křídlem orlů patřím,
jež z hnízda skalného já zbudím hlasem svým!

Hlas lyry poslouchám, již milý soudruh ladí;
tu zajdem v dávný věk, jak troubadouři rádi,
mluvíme o nebi, o hrdin zápolech,
o duších sirotcích, jež v světě žal jen klame...
co vítr divoký se o zdí úhly láme
a děsným pláčem stená v topolech!

OBRAZY Z VÝCHODU.

Bolest pašy.

Vzdálen všeho, co mi drahé bylo, sám
hynu v smutku opuštěn.

Byron.

Děl derviš pokorný: „Co pašovi se stalo?
tak velký poklad má, tak almužny dal málo!
tak mračná jeho tvář! tak mrazný jeho smích!
Na meči otců svých zda ostří sobě zkazil?
či s jekem mořských vln ke trůnu jeho vrazil
dav bojovníků vzbouřených?“

– „Co jest jen pašovi, vesíru celé roty?“
tak střelci ptali se a zapálili knoty;
„snad úskok imanů mu způsobil ten žel?
snad zrušil v přepychu půst přísný v ramasanu
a vidí ve snu teď, jak jemu černou bránu
na mostě pekelném otvírá Asrael?“

– „Co stalo se mu jen?“ tak blbá stráž se ptala.
„Zda v proudech bouřlivých lodí se mu ztroskotala
jsouc plna balsámu, jímž maže se, by zmlád?
zda tuší v Stambulu, že hasne jeho sláva,
dle věštby cikánky snad němý před ním vstává,
by na hrdlo mu šňůru klad?“

– „Čím stůně sladký pán?“ tak tázaly se ženy.
„Zda v lese platanů, jímž harém obklopený,
zřel, kterak jeho syn v klín favoritky kles?
Zda sprostou masťou jen měl lázeň napuštěnou?
Či v pytli fellahu tu hlavu odsouzenou,
po které dávno pás, nenašel ještě dnes?“

– „Proč hněvá se náš pán?“ tak otroci se děsí.
Leč všickni klamou se. – Když v srdci všechny běsy,
jak vojín sedí tu, jenž prchl zbaběle,
jak mdlý a slepý kmet, jež břímě roků tíží
a dlouhé noci tři a dlouhé tři dny kříží
pln vzdechů ruce na čele:

To není proto snad, že buřičů dav smělý
mu harém obléhá jak hradby citadelly,
že v lože opony mu šlehá ohně pal:
ni otců starý meč neztupěl boji všemi,
ni Azraele zjev, ba ani otrok němý
jej šňůrou hedbávnou ve snění nezlekal.

Ach což! stín Allaha půst světil zákonitě,
sultánka strážce má a syn jest pouhé dítě,
loď šťastně projela mořskými tůněmi;
dost zkrvácených hlav ve každém pytli bývá,
a serail, vonná poušť, vším bohatstvím oplývá,
i hlavami i vůněmi.

Ba ani nejsou to měst brány ztroskotané,
ni kosti národů po stepích rozmetané,
ni Řecko, za kořist jež padlo Omaru;
ni nárek sirotků, vdov pláče, vzdechy, steny,
ni v matek náručí ty dítky povražděny,
ni panen svatý stud, jenž prodán v bazaru.

O ne! jej netrápí roj těchto příšer tmavý,
však větších žalů blesk mu ozáří poušť hlavy,
až všechno kol něho se točí v plamenech;
co chybí pašovi, že nařiká a stená,
že sedí zadumán a pláče jako žena?..
Nubický jeho tigr zdech.

Svit luny.

Per amica silentia lunae.

Virgil.

Svit luny jasný byl a hrál si na vlnách.
Tu vedle altánu se okno otevírá,
a do vln přívalu sultánka mladá zírá,
kol černých ostrovů proud bílé mlhy táh.

Citera vypadla jí z rukou. – Tesknou duší
naslouchá v dálku... ha! ký zvuk to letí sem?
zda turecký to člun od Kosu v běhu svém,
snad řecký archipel tartarským veslem buší?

Či je to kormorán, jenž potápí se v brod,
až v perlách s perutí se voda jemu valí?
či smělý je to Djinn, jenž píská divě v dáli
a věže cimbuří do mořských hází vod?

Viktor Hugo.

Kdo ruší moře klid kolem serajlu paní? –
Ne černý kormorán, jež houpá příboj vln,
ne se zdí kameny, ne koráb zboží pln,
jenž s vesly pomalu se loudí mořskou plání;

To těžké pytle jsou – zda nejímá tě strach?
slyš vzdechy! – otevřel se jícen jejich tmavý,
cos tam se koulelo tak jako lidské hlavy....
Svit luny jasný byl a hrál si na vlnách.

Derviš

Jeli záhuba smrtelnika určena v knize osudu, nikdy víc – byť dělal co chtěl! – neujde své smutné budoucnosti. Smrt jej všude pronásleduje, napadne jej i v posteli, vyssaje lačnými rty jeho krev a odnese jej na ramenou.

Panago Soutzo.

Jel Ali okolo – rtů tisíc „Alláh!“ dělo –
až k nohous Arnautů své každý sklonil čelo,
tak v bázni se mu každý pokoril;
v tom derviš předstoupil, muž starý, mračných tahů,
a davem k pašovi si mocně klestil dráhu,
jal koně za uzdu a hovořil:

„Ali Tepeleni, ty světél světlo boží,
ty první v divanu, ty, jehož moc se množí
dnem každým nad mořem i nad světy,
ty vojska vezíre, jež poslouchá loď mnohá,
tys padišaha stín, který je stínem boha,
a přece jen jsi pes a prokletý!

Bludička hrobová tvé ozařuje žití;
jak z číše kypící, tak vidím, že se řítí
na chvějící se lid tvůj hrozný hněv;
jak kosa ve trávě jich čela ohněm trávíš,
a v maltu paláce, jež pro léto si stavíš,
ve kosti rozmlété jich mísíš krev.

Však tvůj též přijde den! sám bůh to praví ke mně.
V prach klesne Janina a tebe zhltní země!
Již čeká tě železný obojek
na stromě sejínu, kde duše vrahů visí,
i tvůj se zmítá duch a nářky svoje mísí
v pláč bezbožných, v sedmého pekla jek.

Nah uprchne tvůj duch! tu démon knihu zvedne,
číst bude viny tvé a nevynechá jedné,
ty uvidíš své všechny oběti,
krvavé příšery, jichž řada mnohem větší
než počet marných slov, jež v plané tvoji řeči
ti z poděšených retů vyletí!

Tak tobě stane se! tvé lodě i tvé hrady,
tvá vesla děla tvá, tě neuchrání zrady,
vší silou zchvátí tebe neštěstí;
ni to tě nespasí, bys jak židovská láje,
černého anděla, jenž stráž brány ráje,
chtěl změnou jména svého podvéstí!“

Měl Alli skvostný pas s dlouhými pistolemi,
a palaš visel mu zpod kaftanu až k zemi,
na dýce slunce zlatý paprsk hrál.
I nechal derviše, až skončil. Dlouhou chvílí
pak svraštil snivou skrání – ha, již se s koně chýlí –
a v tichém usmání mu kožich dal.

Turecký pochod.

La-Allah-Ellallah! Není boha nad boha.
Koran

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

Já udatného ctím, sám ďas má před ním strach;
skrář přísnou mračivou on turbanem má spjatou,
a svého otce vous on líbá s úctou svatou,
jak dcera jediná je starý meč mu drah;
i mnohem více děr má z bitev dolman jeho,
než hvězdných nese skvrn hřbet tigra královského,
jejž hostí pouště svah.

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

Na rameni mu zní štít lesklý, měděný,
a rdí se měsícem, když v mlhy zahalený,
kůň hryže s říčením svou úzdu plnou pěny,
za jeho klusem prach jest v sloupech zdvižený;
ó když tak ve trysku po zvučné dlažbě cválá,
hle! jezdec turecký! zní davem šept a chvála,
jak jede zpěněný!

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

Když Giaurů stotisíc do boje volá roh,
m v letu odpoví a vrazí v divém vzteku
dech v troubu mosaznou, až zazní v plném jeku,
a roste jeho hněv, čím větší mrtvol stoh;
svůj turban nachový osvěží krve toky,
když kůň mu omdlévá, jej hladí, bodne v boky,
by víc jich zdávit moh!

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

A je-li vítězem, tu teprv rád jej mám,
když krásných otrokyň jej řady obklopují,
když nechá imany, jenž z měsit pokřikují
pít víno v půlnoci, jež ve dne pije sám!
Mám rád, když před bitvou se plným hrdlem směje,
a křikem chraptivý hourisek krásu pěje
i lásky sladký klam!

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

Bud přísný, k boji čil, a k pomstě bez stání,
víc miluj mečů třesk, když muže bitva dáví,
než vše, čím stárneme, co učí nás a baví;
buď nepamětliv dne, když moře v hřímání
své hráze protrhá, kdy slunce v zatemnění;
ať bázně nepozná a výše jizvy cení
než vrásky na skrání.

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

To jest Comparadgi, to pravé víry muž,
Spahi, Timariot! leč kdo se chlubí v křiku
a strachem chvěje se ve hrůzy okamžiku,
a v poli válečném poslední tasí nůž,
kdo v divém útoku, když dobyty jsou valy,
kořisti válečné víc k vozu nepřivalí
než osa unést můž’;

Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.

Kdo žije s ženami líbáním jejich zpit,
kdo nemůž rozmlouvat při bojovníků hodu

**o mečů tvrdosti, o krásných koní rodu,
kdo mimo sílu svou chce jiné druhy mít,
v divanu hedbáví kdo celý den si hoví,
čte, slunce bojí se a nechá křesťanovi
cyperské víno pít;**

**Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.**

**Ten není hrdinou, ten nezná nadšení,
jej v bitvě neuzříš se vrhat v husté seče,
dát koni ostruhu, až čabraka se vleče
ve krvi po zemi, stát a mečem v třemeni;
ať raděj na horách na mezky pozor dává
a prázdné formule s bručením odřikává,
jak derviš v modlení!**

**Mám dýku po boku, krev černá teče po ní,
a moje sekyra u sedla hřebce zvoní.**

Dítě.

Ó hrůza! hrůza! hrůza!
Shakespeare. Macbeth.

Zde Turci řádili; Chios, ta země rév,
jest pustou výspou teď, kam pohledneš, tam krev,
tam ruiny a popel leží;
Chios, jenž buky své zrcadlil v lesku vod,
své vršky, paláce a večer chorovod
svých mladistvých dcer na pobřeží.

Vše spustlo – nikoli; kde ze zdí stoupá dým,
na trámech spálených tam s okem modravým
hle, řecké dítě v zamyšlení!
Zde asyl, štít a krov a střecha jediná
jest jemu bílý hloh, jak ono květina,
již zapomněli při pálení.

Ach s bosou nohou zde na stupni skalnatém! –
čím, dítě, vysušil bych slzy v oku tvém,
modrém jak nebe ve své kráse,
by z něho radosti zas živý paprsk šleh,
by ustál nářek tvůj a ztišil se tvůj vzdech,
by pozvedlo si hlavu zase?

Co dáti tobě mám, by, dítě, pláč tvůj ztich',
by zase točil se ve zlatých prstencích
hedbávný vlas tvůj po ramenou,
ten měkký, zlatý vlas jak slunce zlatá zář,
jenž krásné čelo tvé oblétá i tvou tvář,
jak listí vrbu nachýlenou?

Chceš snad, by rozptýlen byl duše tvoji mrak
z Iranu lilií, jež modrá jak tvůj zrak,
posvátných studní kraje vroubí?
Se stromu velkého, chceš s tuby sladký plod,

pod kterým rychlý kůň, byť ostruhou jej bod,
sto roků běží v stinném loubí?
Bys usmálo se zas, chceš ptáka raději,
nad cimbál, oboe, jenž zpívá sladčeji?
chceš lilii z iránských luhů?
ó mluv, mé dítě, mluv! co chceš z mých darů všech?
– A dítě hellenské mi odpovídá v spěch:
„Chci prach a koule, druhu!“

Lazzara.

A ona žena byla velmi krásna.

Kniha králů. XI. 2.

Jak běží, pohleďte! prachem na pěšinu,
planými růžemi, jež vroubí lučinu,
teď žlutým obilím se mihla;
po horách, po pláni, kde polem bují mák,
teď stezkou ztracenou že div ji stihne zrak,
hle, kterak běží mladá, štíhlá!

Jak pěkně roslá je! košík pln růží má
na hlavě, náhle s ním před tvýma očima
se kmitla – jak se luzně smála!
když spojí na čele své ruce, padlý sníh,
tu myslíš, z daleka že z chrámů zřícených
amfora z alabastru vstala.

Je mladá, veselá, tu vážky v přeletu
s popěvkem pohání od květu ku květu,
svou bosou nožku topí v zřídla;
teď vodou brodí se, teď výše zvedá šat,
jde, běží, letí dál – ó bože jaký chvat!
pták za nohy by dal jí křídla.

A večer ku tanci když sejde se, kdo mlád,
ve chvíli soumraku na hrdlech líných stad
když ospale již zvonce znějí,
tu dlouho nemyslí na svoji okrasu:
květ prostý z lučiny, jež vplete do vlasů,
vždy nejlíp zdobí čelo její.

Paša z Negropontu, Omér, ač sešlý kmet,
za krásnou ženu tu své lodi dal by hned
i děla, která hradby tříští,
i uzdy koňů svých, své brnění, svůj brav,

svůj turban hedbávný i sváteční svůj háv,
na němž se diamanty blýští.

I těžké pistole, jichž hlavně zlaceny
– jen častou potřebou jich pažby otřeny –
své ostruhy, jež zvuk svůj mísí
v křik válečný, svůj meč s drahými kameny
i kůži tigřice, na které zlacený
toul mongolských pln šípů visí.

Dal by i čabraku s třemenem širokým,
dal by své klenoty i s klenotníkem svým,
své nesčíslné konkubiny;
s obojkem nádherným psy svoje honící,
i svoje Albánce k slunci se modlící,
i dlouhé jejich karabiny.

A židy s rabínem i Franky rád by dal,
své pestré kiosky a lázeňský svůj sál,
jenž mosaikou vydlážděný;
s cimbuřím zubatým svůj kastel vysoký,
i letohrádek svůj, jenž v modru zátoky
své věže zhlíží u Kyreny.

To vše i bělouše, s nímž v serajl jezdívá,
jemuž se chladný pot po hrudi rozplývá
a na čepeli dýky sedá;
ba onu Španělku, již dal mu Ali dey,
jež tančí fandango a když se pustí v rej,
záhyby šatu svůdně zvedá.

To vše by paša dal; však hle tu výměnu!
Kleft s okem jiskrným ji dostal za ženu,
on s chudobou ji na vždy spojí,
kleft, který nemá nic než nebes červánky,
a dobrou ručnici a vodu studánky
a na horách tu volnost svoji!

Dobyté město.

Oheň! oheň! krev! krev a zříceniny!

Corte Real: Obležení Diu.

Hle! oheň září již, jak rozkázal jsi, králi;
jím pokřik válečný tvých vojáků ztajený,
jak temný červánek paláců střechy halí;
po troskách divoce již skáčí plameny.

Jak gigant storuký tu skočí litá vražda
a domy hořící se mění ve rupy;
pod meči našimi se sklání hlava každá,
a brzy supů roj nad městem zašumí.

Tu matky v zděšení a tam zas panny v pláči
se chvějí, kalife! jich těla zprzněná
oř pouště divoký kol hradeb města vláčí
pokrytá ranami, líbáním zemdlená!

Viz! příkrov pochmurný nad celým městem leží;
kam vkročíš, hyne vše; své knihy posvátné
na stupních oltáře v modlitbách zbití knězi
od sebe hodili jak štíty neplatné!

I hlavy nemluvnat na dlažbě leží v kalu;
jih krví každý meč již mokvat začíná,
tvůj národ, králi můj, prach líbá tvých sandálů,
jež k slavným nohám tvým kruh zlatý připíná!

„S bohem“ arabské hostitelky.

Bydlete s námi; země vaše jest,
vezměte a vzdělávejte ji!

Genesis 34.

Když naše krásná zem již nepoutá tě více,
ni štíhlých palem stín, ni žlutá kukuřice,
ni naše bohatství, ni klid, ni nádhera,
ni tanec sester mých, jež k zvukům písně tvojí
se tepou v řadra svá a podobny včel roji
se točí po pláni ve stínech večera:

Bud' s bohem, hosti můj! O tebe ve strachu,
by tebe nesvrhnul u cesty do prachu,
jsem osedlala tvého oře;
hle, nohou tepe zem, hled', leskne, vypíná
se jeho pevný hřbet jak černá skalina,
o níž se lámou vlny moře.

Ty bez poklidu dál jdeš od nás cestou jinou;
ó bys byl jedním z těch, jež zřídka nohou línou
svůj opouštějí stan z plachet a ze snětí,
jež zvěsti starých dob tak rádi naslouchají
na stanu zápraží, a s vyprávěčů bájí
ve sladké zahálce až k hvězdám zaletí!

Ó kdybys ty jen chtěl! – Ó tu snad jedna z nás
v stanu, jež pro tebe otevřen každý čas,
by klečíc tobě sloužit směla;
tvé lože stlala by, tě uspávala v sen,
zeleným vějířem, jež z listí upleten,
by tobě mouchy odháněla.

Ty ale odcházíš sám v zasmušilém snění;
tvůj nedočkavý kůň probouzí ve křemeni
svým tvrdým kopytem dav jisker ohnivých;

a dlouhé kopí tvé svým lesklým ostřím hrozí
i slepým démonům, z nichž o půlnoci mnozí
v tmách o ně roztrhli si blánu křídel svých.

Ó jestli vrátíš se, když krok tvůj zabloudí,
slez toto pohoří, jež jak hřbet velbloudí
ční v dálku. Z něho vyhledají
tvé oči chatku mou, hle! z mlhy vyzírá,
jak oul má jeden vchod, jenž tam se otvírá,
odkud vlaštovky přilétají.

A když se navrátíš, ó tu si zpomeň časem
na dcery pustiny, na sestry s milým hlasem,
jež bosy po písku se pouští v tance rej;
o bílý mladíku! ó tažné ptáče cizí!
na tebe zpomínka též mnohým nevymizí,
jak ony na tebe, též na ně zpomínej!

Nuž s bohem naposled! – Jdi rovně! pozor dej
na slunce paprsky; nám zlatí obličej,
tvých lící růže svadnou jimi;
též nevěř stařeně, jež plíží se jak duch,
ni těm, jenž v půlnoci za kruhem kreslí kruh
do písku pruty bělavými!

Mazeppa.

Dále! – Ku předu!
Byron.

I.

Jak druhdy Mazeppa v divoké zařval muce,
když viděl spoutány své nohy, boky, ruce
i každý těla oud
ku hřebci plachému, jenž po své poušti v stesku
se vzpjal, až z nozder plál mu dým a přival blesků
a z kopyt jisker proud!

Když v uzlech vazby své ve málomocném vzteku
se svíjel jako had ku katanů svých vděku,
jenž zřeli vesele,
jak na hřbet komoně pad mdlý a vysílený,
zrak krví naběhlý a kol úst bílé pěny,
pot smrti na čele.

Ted' výkřik zoufalý! a hle! již plání v spěchu
kůň s mužem pustili se divě bez oddechu
po sypkém písku v let;
slyš temné hučení jak mrak, jenž blesky tají,
tak prachu kotouče kolem nich poletají
a značí jejich sled!

Dál hřímá jejich hon. Tak bouře dolem spějí,
tak letí meteor, tak větry v divém reji
se dmou kol pohoří;
již jsou jak černý bod, jež husté páry halí,
již mizí ve vzduchu, jak pěny vloček malý
ve dálce na moři.

Dál! – Prostor ohromný! Za pouští poušť zas jiná;

ve obzor bez mezí, jenž začne jak zhasíná,
let pustinou je nes;
dál v letu šíleném, kol starých dubů, hradů,
kol vesnic, černých hor, jež spojují se v řadu;
vše splývá v jednu směs.

A chce-li vymknout se, tím jeho muky větší,
kůň náhle zděšený i vichry v letu předčí,
dá v skoky se a chvat;
v step pustou, divokou, kde lada schnou a prahnou,
kde v dálku před nimi se brázdy písku táhnou
jak“ pruhovaný šat.

Vše splývá, mění se, v neznámých barvách běží,
řad borů po straně, mrak nad ním, trosky věží
kol bleskem přeletí;
hor čela vzdálená se vznášejí a kloní –
ha! s hřmotem velikým teď stáda plachých koní
jim letí v zápětí!

A nebe! – pomalu své stíny večer sbírá,
kol mračen oceán, – hle, slunce otevírá
si cestu mlhami;
však celé nebe to pol mlha, záře polo,
kol něho točí se jak mramorové kolo
s zlatými žilami!

Zrak žhoucí těká kol, vlas s hlavy svislé vleče
se po zemi a krev na žlutý písek teče,
na hloh a trávu lad;
do údů naběhlých se tuhý provaz vžírá,
ran jemu přidělá, jej tiskne, tlačí, svírá,
jak obrovitý had.

Bez uzdy, bez sedla, pln krve, pěny, v skoku,
až v kusech krvavých mu lítá maso z boků
kůň pádí po pláni;

Ha! místo komoňů, z nichž každý dlouhou hřívou
třás v klusu divokém, nad nimi v honbu divou
se dali havrani!

Za nimi krkavci, za nimi výr se vznáší,
i orel bojiště, i sovy, jež den plaší,
vše letí zmateno;
však první žlutý sup před všemi letí v poli,
jenž stápi v mrtvolách krk červený a holý
jak nahé rameno!

Ti všichni slétli se z hnízd skalin, z hnízda lesů,
by táhli pospolu ku pohřebnímu plesu.
On s tváří krvavou
se ptá jak zmatený, an k jejich letu zírá:
Ten vějíř obrovský a černý kdo otvírá
mně náhle nad hlavou?

Noc bez hvězd sklání se tak chmurná a tak tmavá;
leč smečka letí dál kořisti nedočkavá,
vždy roste běsný tlum,
a v mlhy přívalu, jenž do víru se točí,
on vidí spáry jich i plamen rudých očí
a slyší křídel šum.

Dnem třetím konečně ve šíleném tom běhu
přes písek, proudů led, přes dlouhé pláně sněhu,
přes lesy, úskalí,
kůň klesá zpěněný a v dravců vřavu hlasnou
pod jeho kopytem poslední jiskry hasnou,
jež v štěrku zaplály.

Aj, hle, tak Mazeppa, nah, zraněn, v pohanění
zde leží v krvi své, jak jeřáb v podjeseni
v svých hroznů okrase;
mrak ptáků ve výši nad hlavou jeho krouží,
a tisíc zobáků v zrak zatnout se mu touží,

jenž v slzách trhá se.

A hle! ten úpící, ten mrtvol zkrvácený,
ten je to najednou, ježž ukrajinské kmeny
si volí ku vládě,
jenž v bitvách pustinou rozsívá mrtvol tlupy,
lup hojný za něho krkavci, sovy, supi
by měli k náhradě.

On vstane vznešený z té hanby, z kalu, hloží,
on hetman zástupů na vítěznou plec vloží
si kožich sobolí,
a jak jde okolo, v prach každé čelo klesá,
a cestou ke stanu lid tlačí se a plesá
a hudba hlaholí.

II.

A tak-li smrtelník, v němž božství oheň hoří,
připoután, genie, je k tobě, divý oři,
kam s tebou dospěje!

Tu darmo zdráhá se, byť letěl v náruč smrti,
nad svět jej vyneseš a kopyto tvé zdrtí
bran jeho veřeje!

S ním skáčeš přes pouště, přes hory osněžené,
nad moře vysoko, kde obloha se klene,
kde slunce zhasíná,
kde chmurných stínů dav, jak šum tvých křídel duje,
na stezce závratné poutníka obklopuje,
kde věčnost začíná!

On křídlem plamenným proběhne všechny světy,
i říši možnosti, i duši pozná vzněty,
on pije sílu z nich;
ať noc je bouřlivá, ať hvězdami se skvící,
on mísí vlasy své v komety žhavou kštici,
jež hrozí v oblacích.

Šest Herschelových lun, Saturna projde kruhy
i pólu lednou skrář, již červankové pruhy
oblily zářemi,
vše projde, proletí, bez mdloby, zastavení,
a ideálů kraj on v každém okamžení
zří mezi růžemi.

Leč anděl jen či bés můž' věděti, co stesků,
co žalů stíhá jej, co palných trhá blesků
mu duši zmámenou;
jak často v zoufalství jej příval jisker pálí,
co příšer půlnočních mu ledným křídlem halí
skrář božstvím nadšenou.

Ty nedbáš jeho muk, ať bledne, vzkřikne strachem,

ať klesá vysílen, vždy prudčím křídla vzmachem
tvůj let jej nese dál,
on každým krokem tvým již záhubu svou hádá,
ajhle! tu před ním cíl – on běží, letí, padá –
a vstane bůh a král!

Básník kalifovi.

Proti němu všickni zrní obývající jsou
jako nic. On činí vše jak chce, a nikdo
nemaže brániti mohutné ruce jeho,
aniž mu říci: Proč učinil jsi to?

Daniel.

Miláčku Allaha, sultáne Nureddine!
ty vládneš tisícům, jen ruka tvoje kyne
od žluté řeky až k rudému moři.
Králové národů jsou k tobě obráceni,
a k tvému prestolu při strachu, ve mlčení
vlastními čely cestu tvoří.

Tvůj serail velký jest, tvé zahrady jsou krásné,
a oči tvojích žen jsou nad pochodně jasné
jen pro tebe se jejich závoj zdvihá.
Ó slunce císařské! ty planeš lidstvu k strachu
a tři sta synů tvých kol tebe září v nachu
a jak družina hvězd se mihá.

Máš s pérem volavčím na čele turban bílý
a s oken do lázně se díváš každou chvíli
jak tam se nahé ženy tvoje honí;
děv řady z Madrasu nad vůni sladších, bledých,
i dcery z Alepa, kterým na ňadrech hnědých
řetízky bílých perel zvoní.

Tvůj meč jest široký a roste v ruce tvojí,
kde jen se zableskne, tam lidstvo budí k boji,
jej žádná šij ni lebka nerozbije;
a v bitvy víření jak blesk on živý lítá,
kde velkých slonů dav, svým noscem koně chytá
a věže sobě hází s šije.

Ve všem, nač pohledneš, se sladká víla tají,

tvé slovo, kalife, jest čarovný tón bájí,
jenž padnul s nebes jasné výše k zemi;
i bohu divem jsi, on kouzlem věčné vesny
ti plní zlatou číš, kterou dnů tanec plesný
ti podává se slastmi všemi.

Však často v srdci tvém, zářící Nureddine,
se zjeví myšlénka, pod kterou náhle hyne
tvá všecka velikost a tuhne v ledy;
tak často v poledne, ve žhoucím slunce plání
k nám s výšin azuru se hvězda smrti sklání,
s půlnoční tváří měsíc bledý.

ZE ZÁŘÍ A STÍNŮ.

Na hřbitově v....

Za svým šílenstvím dav živých kráčí v smíchu
hned ku své zábavě a hned zas k mukám svým,
leč k němým mrtvolám, jež zapomněl svět v tichu,
já snílek upřeně zrak často obracím.

Ti mrtví vědí již, že samota mým chrámem,
že hustou alejí rád chodím v myšlenkách,
že tady najde duch, tknut bolestí a klamem,
kde všeho míru zdroj, všech nepokojů prah!

Ti mrtví vědí též, jak stávám nakloněný
zde mezi hrobkami a kříži, zelení,
jak chodím zadumán větvemi zastíněný,
jak šustí pod nohou mi žluté lupení.

I hlas můj pochopí, jenž v světě se rozplýval,
líp než vy živoucí zde v shonu, mukami,
ty hymny harfy mé, jež v duši jsem ukrýval,
jsou pro vás písněmi a mrtvým slzami.

Jim zbyla příroda. – Tak tiše tady spějí
v té smrti zahradě, jež všecky zkonejší,
i sama jitřenka sem září líbezněji,
pták čilejší je tu, a lilje bělejší.

Co zde jsem uviděl! – Tu hroby pozoruji
již dávno omšené, tam růží natrhám,
tu jdu a vracím se, tam větve rozhrnuji,
a mrtví tiší jsou když rov jich sešlapám.

Jak sladce tady sním! – Tu bloudě polem snění
zřím, kterak v duši mé proud myšlenek se pne,
jak v světě magickém se duše moje mění,
pro vesmír veškerý zrcadlo tajemné!

A v polobdění zřím tu brouky poletavé,
jich barvu i jich tvar v ztemělém stromoví,
na spadlé kamení rád sednu v stíny tmavé,
jež květy protkaly i záblesk nachový.

Zde vzplane ideál, jenž duši moji plní,
nad nebem lásky mé ten závoj zářící,
a místo zoufání se prosby srdcem vlní,
já stoje započal a končím klecí.

Jak holub poletá, kde tmí se skalní skrýše,
by našel před jitem jen rosnou krůpějí,
tak duch můj žíznivý ve stínu hrobů tíše
jen trochu lásky ždá a víry s nadějí!

Utěšené divadlo.

Nás všude ples a světlo vítá!
Hle, pavouk nohou mistrnou
jak v tulipánů hedbáv splítá
síť hebkých krajek stříbrnou.

Lesknoucí vážka pozoruje
svůj zrak i křídel chvějný let
ve rybníce, kde proměňuje
se všecko v divů bájný svět.

K omladlé růži do objetí
se tulí poupě zarděné,
se zvučnou písni ptáče letí
ku sněti sluncem zlacené.

Zpěv jeho boha srdcí chválí,
jenž nevinným se neskrývá,
jenž modré nebes oko halí
v červánků víčka ohnivá!

A mezi lesy v tísni snivé
laň plachá hraje v pospěchu,
a mušky jako zlato živé
se třpytí v letu po mechu.

A jak tvář po nemoci bledá
se jemně měsíc usmívá,
zrak opálový tiše zvedá,
v němž proudí blahost zářivá!

I slzičky květ s hravou včelou
ku staré zdi v hrách svůdných lne
a v brázdě slunce září vřelou

vše klíčí v síle tajemné.

Tak žije vše dle vůle svojí,
na kvapné vlně rychlý stín,
svit dne na prahu chýše tvojí,
na horách nebes baldachýn!

Pláň v štěstí září – keř, strom zkvétá,
bez bázně, člověče, pojd' sem!
Znáť příroda tajemství světa
a pohlíží naň s úsměvem.

Na kytaru.

Pěl Gastibelza, ten muž s karabinou,
a k tomu hrál:

„Aj, zda-li před léty s doňou Sabinou
se někdo znal?

Nuž k tanci, než se Falú v soumrak vnoří,
ať zpíváte! –

Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Nu, Sabinu snad seňoru mou sladkou
znal některý?

Vždyť čarodějka byla její matkou
z Antaquery;

ve vřesku sovy z věže, jež se boří,
ji poznáte –

Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Nuž k tanci! kdožby, co se dnes podává,
užít se bál?

Kdo viděl zrak i její ústa smavá,
v myšlenkách stál; –

Snad kmetu s děckem, hlad je oba moří,
sou podáte! –

Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

I královnu, již krásou zatemnila,
pojala zlost, když v živůtku se černém odvážila
jít přes ten most.

Na hrdle řetěz z Karla dob jí hoří
v zář, ve zlatě –

Ten vítr, který vane od pohoří,

mne nezmate!

Tu král, když za ní pohlíželi páni,
k bratrovci řek':
za pohled jeden, za vlas, za usmání
za polibek,
dal Španěly bych, Peru až k pomoří
přebohaté! –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Zdali jsem v skutku miloval tu dámu,
nevím po dnes,
však vím, za pohled její beze klamu
já bídný pes,
ať deset let mne v bagnetu pouto moří
v kruh sepjaté –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Byl letní den, kol viděl's všecko kvěsti,
se smát a hrát,
se sestrou šla do lázně – jaké štěstí! –
se vykoupat;
tu lýtko viděl jsem, jak do vln noří,
tak kulaté –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Když jsem ji viděl – teď ach stáda pasu,
kam sáhá kraj –
tu mnil jsem, že zřím Kleopatry krásu,
o níž jde báj,
že chytla Caesara kdys krásy svojí zoří
v sítě zlaté –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Nuž pějte k tanci! stoupá z noci klína
tma nad horou...
zrak holubicí prodala Sabina
lásku svou:
„Za prsten zlatý, Saldagno komoří,
mne zlíbáte!“ –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Na lávku sednu, mějte soucit s kmetem
ach, jsem už mdlým...
Nuž tedy, ano – prchla za hrabětem,
kam – to nevím!
do Cerdagny, kde cesta záhyb tvoří,
do hornaté –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne nezmate!

Já viděl, jak mne opustila v spěchu,
můj marný pláč,
kam v dlouhé chvíli mám jít pro útěchu
já bídný spáč!
Teď dýku v ráně, bloudím po pomoří
jak vyhnanec –
Ten vítr, který vane od pohoří,
mne zmátl přec!“

Já musím se vždy trpce smáti...

Já musím se vždy trpce smáti,
když mně o slávě mluvit chceš;
ten hlas, jemuž mám víru dáti,
ten dobře vím, jest klam a lež.

S pochodní rudou závist kyne
a záhy věští slávy zmar,
jen tenkrát její pomník mine,
když stojí vedle černých mar.

Moc s leskem slávy málo váží,
i štěstí v dálku pospíší,
nejvíce trochu lásky blaží,
když těší v sladkém zátiší.

Mne oblažiti nic nemůže
než hlas tvůj sladký a tvůj smích,
dech vánku, stromů stíny, růže,
zář slunce v borech ztemnělých!

Já, mlčení jenž do závoje
se halím v plesu, v bolestech,
chci paprsky tvé, hvězdo moje!
chci, květino má, jen tvůj dech!

Pod víčkem tvojím, dívko snivá,
jež vyjasňuje nebes den,
svět celý pro mne odpočívá,
v něm lásku svoji hledám jen!

Má mysl hluboká jest číše,
kde sladký nektar kypí skryt,
mohla by plnit světa říše,

chce srdce tvé jen naplnit!

Jen směj se! – to mé celé štěstí.
Jen zpívej! – duch můj zaplane.
Co mi ten zástup, jehož zvěsti
do dálky vítr odvane?

Tvá pouta v sladkém opojení
se zdráhá servat lásky cit,
a darmo vídám ve svém snění
řad velkých pěvců kolem jít.

Nad jejich rohy, jež mne budí,
až do mé smrti milejší
jest píseň, která na tvé hrudi
mne v lásky snění zkonejší!

Já chci, byť slavné moje jméno
v oblouku nebe zaplálo,
půl bytosti mé, tvoje věno,
by zde k tvé lásce zůstalo.

Kéž smím tě v tají milovati,
tvou zádumčivou líbat líc,
věř, lze-li lásce v smutku pláti,
vždy září, plane víc a víc!
Tys anděl! v tobě světla zdroje,
tys žena! zvyklá bolestem –
nech u tvých nohou srdce moje,
však na svá křídla ducha vem!

Viktor Hugo

Přijď k mému loži...

Přijď k mému loži, jako Petrarckovi
se zjevovala Laura v sladkých snech,
a hned roztaje dech tvůj balsámový
v zpěv lásky nový
mně na ústech!

Pod tíží snů jak chvěje se a bledne
mé chmurné čelo žalem zhlodané,
kéž nad ním hvězdou se tvé oko zvedne!
Mé snění ledné
hned zaplane.

Pak slíbej rty, kde bloudí doutnající
blesk lásky, ježž zňal bůh mi ve hrudi,
staň z anděla se ženou milující,
a duch můj spící
se probudí!

Zde na zemi, kde rozbíjíme...

Zde na zemi, kde rozbíjíme
své stany dřív, než hasne den,
zde nechtěj štěstí, o němž sníme,
buď spokojena s láskou jen!

Zde mimo lásku všecko mine;
jen smutný údol život jest,
kde každá věc, jež tobě kyne,
ukrývá v sobě boha zvěst.

Strom jesti člověk, jehož šťáva
se rychle ztrácí před květem,
a jehož osud neustává
v svém honu stíhat prokletém.

Tu každý z nás jen radost hledá,
tu naděj kyne bloudícím,
a každý s chvěním ruku zvedá
z nás po předmětu zářícím.

Leč těžkou rukou na každého
si přísný osud zakývá,
jak ze skály jsou nohy jeho,
vše před nimi se rozplývá!

A vše jest klam a zříceniny,
a stálý zde jest pouze trud,
a štěstí jest jen obraz stinný
jen stinných věcí odjinud.

A naděj? – to je záblesk ranní
ku cílům žití nejistým,
jenž z červánků se z dálky sklání

k nám paprskem svým tajemným!

Jen odlesk to je záře jitra,
již posílají v soucitu
s těch výšin svojich v naše nitra
nám nebešťané z blankytu.

Ó zjevy jsou to, jsou to báje,
jež čarovně se míhají,
a větvemi se stromu ráje
v náš prokletý zrak padají!

Jsou oněch stromů stíny chladné,
které jdou sem až na náš břeh,
šum jejich v snící duši padne
tak plný blaha, plný něh!

A tento odlesk věčných statků,
ten štěstím bývá nazýván;
my chytáme jen stíny v zmatku,
leč jejich bytost tají Pán!

Ó tam se nikdy nevzneseme,
kdož musíme žít na zemi;
my nad sny se jen usmějeme
a čin opláčem slzemi,

Sám ale umřel bůh na kříži,
ó nežaluj, a slyš tu zvěst:
Trp! hle, to zákon, který tíží,
Miluj! to zákon sladký jest!

Jen buďme dva a milujme se!
Kdo sám se svěří ve vln rej?
pták k povzletu dvě křídla vznese
a oči dvě má obličej!

Ó buďme dva, ku lásky zdroji

**hle, vše nás lákat začíná,
buď jediným náš život dvoji
a dvoji naděj jediná!**

**Zde v tomto světě utrpení
co jest mi lži a žalů hlas?
Jen když tvé snění mé jest snění
a moje slzy tvými zas!**

Napiš na hrob dítěte na břehu mořském.

Ty starý břechťane, vy třtiny, keře, trávy,
i chráme, kde jest bůh, jež tušili jsme v žití,
vy mušky zlacené, bzučící kolem hlavy
zvěst mnohou pastýři, když podřimuje v kvítí;

Ty bouře větrů, vln, bez konce hřímající,
vy lesy šumící v poutníka zadumání,
se stromů ztemělých vy plody padající,
vy hvězdy blankytu v tajemném zhasínání;

Ty ptactvo v prozpěvu, vln stony zádumčivé,
ještěrko tající se v omšených zdi rumy,
vy luhy ku vlnám vanoucí vzdechy snivé,
ty moře s perlami, ty zem, kde klasy šumí;

Ty celá příroda, kde vzniká vše a hasne,
vy listy, haluze, kde vánků dech se tratí:
kol této mohyly své ztlumte šumy hlasné;
to dítěte nechte spát a matku pro ně lkáti!

Jest každá naděj třtina.

Jest každá naděj třtina zlomená,
bůh v ruce svojí drží čas a vine
dny naše, dítě s jeho vřetena
nit přetrhne-li, každá radost hyne;
ó jaká proměna!
hle, z kolébky hrob kyne!

Budoucnost v záři stála přede mnou
a v ní už viděl duch můj oslněný
na nebi hvězdy, ptactvo nad vlnou,
a zářné květy v stínu otevřeny;
teď zmizel najednou
ten prelud vykouzlený!

Když vedle tebe někdo v snění lkal,
neptej se „proč?“ a nech ať dále nyje;
pro toho, jemuž osud mnoho vzal,
se někdy v pláči velká těcha kryje.
Věř, dítě, každý žal
i slza něco smyje.

Oceano nox.

Jak mnozí lodníci, jak mnozí kapitáni,
jenž plni naděje vyjeli v mořskou pláni,
v obzoru mlhavém zmizeli beze stop!
Ó hrozný osude; co jest jich rozptýleno
a v nocech bezlunných bez hrobů pohrobeno
ve slepé prohlubni bez pláče, bez ozdob!

Co pánů zhltilo, co mužstva vlnobití!
Dech bouře vytrhal všem listy z písma žití,
rozházel po vlnách jich sny a podniky!
Jich osud v propasti kdo může postihnouti?
Svou kořist urvala z vln každá na své pouti,
ta jedna vzala loď a druhá lodníky!

Ach, kdo zná osud váš, vy kleslé, drahé hlavy!
vás valí bez konce proud obrovský a tmavý,
co skalin neznámých vám čelo zkrvácí!
Co matek staříčkových, jež jediným snem žijí,
mře na vás v čekání, co dnové stále miji,
z nichž vás jim žádný nevrací!

Snad o vás mluví se při ohni stráží bdělých;
ve kruhu veselém, na kotvích zrezavělých
jenž used v hovoru, zní jméno vaše zas,
ve dobrodružnou věst, v žert, píseň, v objímání;
co vašich nevěst ret se k jiným retům sklání,
vy zatím dřímáte v objetí mořských řas!

Kde jsou? – vy ptáte se – v ostrovech cizích králi?
Či k břehu lepšímu snad proudové je hnali?...
Tím odsouzení jste k věčnému pokoji;
tak tělo ve vlnách, v paměti jméno schází,
čas, který na všecko své černé stíny hází,

ten zapomnění tmu k tmě moře připojí.

I stín váš vymizí jak jméno vaše svadlo.
Či nemá ten svou loď a onen svoje rádlo?
Jen vdovy ubohé za nocí bouřlivých,
jen ty vás čekají, ty na vás pamatují
při slzách bolesti, když popel rozhrnují
na krbech doma, v srdcích svých.

A když uzavře hrob jich víčka uslzená,
ni kámen na rově nepozná vaše jména,
ni ohlas hřbitova, na hrobě bezu květ,
v podzimku bouřlivém ni vrba zádumčivá,
ni píseň prostičká, již v tmavém koutku zpívá
se smutným refrainem na mostě slepec-kmet!

Kde jsou, jenž zhynuli? V půlnoci, bez naděje!
Ó vlny! strašlivé jsou tajné vaše děje,
vy hrůzou, zděšením jste matek modlitbám;
je sdělujete si, když příboj břehy máčí,
a proto ječíte tak v zoufanlivém pláči,
když divá vichřice vás žene v noci k nám!

ZE ZPĚVŮ SOUMRAKU.

Předzpěv.

Jak tebe jmenovat, nynější chvíle trudu,
kde bázně chladný pot se proudí po skrání,
kde nebe v temnotách, kde srdce lidská v bludu,
kde klamný světla třpyt tma hrobu zahání?

Tu vášeň, zoufalství, tu naděj, bol a víra,
nic nedlí v jasném dni, nic půlnoc neskrývá,
a v proudu zdání těch, hle! naše země širá
jest zahalena v stín, v tom vše se zaskvívá.

Myšlénka oněmí, kde mocný ruch ten vane,
od zpěvu ptáčníka se všechno mísí v něm
až k šumu lupení, jež větrem pomačkané
buď skrývá květinu, buď hnízdo v stínu svém.

V něm všechno mísí se: krok chodec v pobloudění,
jenž hledá pěšinu ve prostornější luh,
i třtin šum zelených, jich lesklých květů chvění,
klekání večerní, jež z dálky vane v sluch;

I brečťan, jež tvůj zrak na puklé klenbě zočí,
van větrů k rybáři, jež tone ve vlnách;
vůz v cesty záhybu, jež kol se osy točí,
jak kolem ducha my, když zbloudili jsme v tmách.

Kdo vzývá Jehovu, kdo Satanu se klaní,
žebrácká hladová a ruce lomící,
i výkřik poutníka ve rychlém shasínání,
tluk srdce vroucího, zvuk nohy bloudící:

Ty vlny tebou jen, ó bože, spočítány,
i vzduch, i oblázek, jež omyl proudu běh;
a to vše stíženo lidskými sny a plány,
co k brázdě praví pluh, co k dlažbě kola běh;

I člun, kde v noční tmě se hraje na citeru,
zpěv v dálku letící, jenž v mlze tají se,
i lesů varhany, vanoucí k horám v šeru,
i nářky, které z měst k nebesům vznáší se;

I člověk v stenání, jenž mře po boku hmoty;
neb v tomto století nám pomlouvačný smích
vše přesvědčení vzal a pochybnosti hroty
jak hnusné dědictví zanechal ve srdcích.

A z divné vřavy té, jež milá jest i hrozná,
zpěv zvláštní proudí se bez záře, bez ozdob,
jej zpívá tento čas – ó rcete kdo z nás pozná,
zda chůva kolébku, zda hrobař strojí hrob!?

K východu! k východu! co básníci tam zříte?
Obraťte k východu i ducha i svůj zrak!
svým dlouho zmlklým rtem co asi odpovíte?
Hle, světlo tajemné, jež z pola halí mrak!

V tom světle tajemném, mlčícím na blankytu,
z daleka za horou se obzor zaskvívá,
tak výheň noční tmou ti zaplá v rudém svitu,
dřív než-li uslyšíš hřmít v pádu kladiva!

My ale nevíme, zda svítání to v dáli
nám věstí jasný den a slunce zářný vzchod,
či jasné pruhy ty, jež obzor obepjaly,
zda čelí k západu, jež máme za východ?
Snad nám je svítáním, co soumrakem je pouze,
snad slunce, za kterým se stáčí oko mdlé,
jež obzor pozlatí, pro něž vzdýcháme v touze,
to slunce doufané jest dávno zapadlé!

Ó Pane! pověz nám, je-li to úsvit denní?
hle, strach náš roste víc o každý okamžik;
zda jest už k spatření? či více vidět není?
ó je to konec už? ó Pane, je to vznik?

V srdcích i na zemi se šerý soumrak plazí.
Ty oči, pro něž plá to slunce toužené,
to slunce neznámé, jež zapadá či vzhází,
jsou otevřené už, anebo zavřené?

Ta vřava zmatená, jež všecky myslí váže,
je snad jen pouhý ryk, jenž hučí do kola,
a křídel šumění, jež ku odchodu káže;
snad v krátké době zem nám „s bohem I“ provolá.

Ta vřava zmatená, která se v sluch náš vtírá
jak větru vanutí, jak loutny tklivý hlas,
jest zpěvem edenu, jenž v růžích se otvírá;
snad v krátce „budiž zdráv!“ osloví země nás.

Tam tiše šuměl strom – je ples to nebo lkání?
tam ptáče zapělo – je smích to nebo žal?
tam mluví oceán – je bol to či plesání?
tam člověk promluvil – zda smál se nebo lkal?

Rci, v šeru takovém kdo vesel bude z lidí?
Na lávce u chatky, jež dráhně stojí let,
se tiskne poustevník, zrak jeho sotva vidí,
by v takém soumraku svou starou knihu čet.

Ó knězi! nadarmo je snění tvé i snaha;
víc člověk nechápe, co bůh mu zjevil sám;
teď pochybností blín se více v srdcích vzmáhá,
zde jsou jen výhrůžky a zaslíbení tam!

Nic plátno! od toho, co v žití dosáhneme,
nás osud nese dál, ať v spánku, ve bdění;
a nechť jdem k životu, nechť třeba k hrobu jdeme,

náš věk přec uvidí všech tužeb splnění!

**Ten obzor daleký, kde všecko vře a pílí,
zda brzy zbledne jen, zda brzy zaplane? –
Ó duchu člověka! jen počkej ještě chvíli,
buď dolů klesne stín, buď slunce povstane!**

**A jako v zoufání co druzí k nebi hledí,
tu slyší hrozný ston, tu sladký lásky dech,
a s výšin nebe šum, jenž má být odpovědí
i stonu jednoho, i nařikání všech; –
Tak básník v písni své, jež bolestí oplývá,
jak ohlas pravdivý vše věrně zrcadlí,
co jeho duše sní a co celý svět zpívá,
a tuší, mluví, štká, když ve soumraku dlí!**

Svatby a hody.

Sál září nádherou, bez konce hostina,
myslíš, teď přestane, však znovu začíná!
Ó banket magický, co jídel schystali
zde v zlato hlazené, ve stříbro, v krystaly!
Při této tabuli jen moudrých sedí málo,
leč každé pohlaví i stáří se tu vzalo.

Tu vážný bojovník zadumán sedí v řadě,
tu mladík, první chmýř jenž přihladí si k bradě,
tu dítě žvatlavé, tu kmet, jenž blábolí,
vše hladu těší se a vesměs hlaholí,
a z plných talířů se nejmíň nasýtíli,
jenž zuby nemají a jenž je potratili.

Přílby a chocholy, prapory z hedbáví,
lvi v skoku s korunou i orli dvoj hlaví,
na poli zeleném hvězd řada stříbroskvělá,
lilie v azuru a na purpuru včela,
řetězy, hrabice, a kostky, meče, píky,
co jenom odznaků jest v knize heraldiky,
tu orli, nohové, pard s křídly na boku,
v zápolu vzájemném, po stropě ve skoku
ve spárech třímají tu arabesky spjaté
a zobce zkřivené ve misky noří zlaté;
tu věší prapory, jenž v světle nachem planou,
a s trámů zlacených až k skráním hosti kanou
a zárným třepením tknou hrdé jejich čelo,
jak přes rozkvetlý hloh by ptáče přeletělo.
Tak hraje, září vše, vše splývá v ohlase,
mniší paprslek a tón, že jsou tu v zápase!

Až k nebi zvedá hluk se hodů těch a vřava,
a z květin korunu má hostů každá hlava,

trůn mají pro pýchu, jenž ční až k obloze,
a žezlo ve rukou a řetěz na noze.
Ó mnohý jistě rád by prchnul, však se bojí,
a otrok největší jest pán, jenž hody strojí.

Ta opojivá moc, jež bohy z lidí tvoří,
i láska, med a žluč, láska, jež ohněm hoří,
kde v muže objetí a ženy políbení
se těla záchvěvy i snové duše pění,
i plachá smyslnost, již oko v noci jasné
div blesky nemetá a ráno matně hasne,
ty honby, potýčky, i chrtů smečka štvaná,
již honí zvučný roh v noc od svítání rána,
to zlato, samety, i z cedru kypré lůže,
kde spíše smyslnost než klid se vznítit může,
v němž krásku pozvedneš, která se málo zdráhá,
na kůži tigřice ti sama lehnouc nahá,
ty hrady nestoudně a směšně vystavěny,
k nimž pěstě lidu jsou ve kletbách pozdviženy,
ty parky rozsáhlé, jež obzor podepírá,
kde socha z mramoru tmou hustých listů zirá,
kde vedle olše dub a s břízou buk se chvějí,
kde v noci nad vodou čarovné tony znějí,
stud panen zdráhavých tak lehce ukrocený,
i soudců svatý hněv tak drze podplacený,
i chátry poroba i lidu pokoření,
jimž vilní boháči své štěstí okoření;
boj; děla, z jícnu svých jenž koule vyhazují
a dlouhé chřtány své na měst zdi natahují,
ty pluky, armády, ten polyp tisícnohý,
měst vřava zmatená a jásot davů mnohý,
a vše, ať hlučný trh, ať v bitvě vojska četa,
jež prachu kotouče a dým k obloze metá,
i budget, největší ta ryba mezi všemi,
kolem níž chtivý lid se kupí s udicemi,
jež zlatem krvácí, když udice ji raní,
hřbet jejíž peníze na místě šupin chrání:

Viktor Hugo.

To jsou ty pokrmy, jež sluhů hlučná vřava
na mísách zlacených jim denně k jídlu dává,
to jsou ty pokrmy, jež ve kuchyních tmavých
hluboko pod zemí u výhni věčně žhavých
ku hodům královským jim mračný alchymista,
jejž zveme osudem, k pochoutce stále chystá!

Ó nechce mračný pán, by mísy prázny byly!
Však již i hltaví se množstvím nasýtí;
a chutným pokrmem, by zostrili chuť svoji,
za jejich sedadly vždy bdělý strážce stojí,
to jejich svědomí, druh, jehož bystrozraku
se s každým tajemstvím hned svěří bez rozpaku,
a jemuž z hlouposti hned v dětství snivém ráji
v palácích královských zrak chůvy vypichají.

Ó hle! toť boháči, tot velcí toho světa!
toť život čarovný, kde věčné štěstí zkvétá!
Ó hode podivný! ó sále nádherný!
jak duch se pohrouží v proud blaha nesměrný!
Co luzných obrazů, co zjevů čaromilých
vám vstoupá na mysl v opojných těchto chvílích!
Zda láskou, hovorem a vínem, světlem zpít
se nezdá mdlý váš duch plamenným vírem být?
A jak váš může zrak, jenž oslněný bloudí,
jít od toho, co plá, hned k tomu, co zas proudí?

Však číšník, s úsměvem co vaše číše pění
nektarem perlicím, jenž sluje zapomnění,
ba právě v chvíli té kdy sál, hod, tváře planou,
tu jasnou pochodní, livřejí zlatotkanou,
z orchestru skrytého co bájně tóny plují,
vše plesá radostí a šumí, září, bují, –
tu béda, v chvíli té, když klesáte jak zpítí,
když střecha paláce se bujným smíchem řítí,
jak lidu na posměch, jenž mrzne ubraň v pláči:

po schodech z mramoru, ha, těžká noha kráčí,
kdos přidruží se k ní, kdos klepe na brány,
to nečekaný host a nikým nezvaný!

Ó nezavírejte! spíš otevřte mu spěchem!
To může býti smrt, vyhnanství s kvapným dechem,
ó jděte mu jen vstříc, ve srdci nezlekaném
smrt hrobem překvapí, vyhnanství lehkým stanem;
smrt nohou těžkou jde, krok exilu jest hravý,
však obě strašidla oděna v cizí hávy!

Ó hrozné divadlo! Již přes práh nohu zvedá
a stíny mohutné na čela hází bledá
a zkrotí každého, jak blesk strom kácí v poli,
a nejspilejšího všech za kořist si zvolí,
a drsnou pravici jej z kruhů hostí vleče,
nedbá, že po retech mu ještě víno teče!

Napoleon II.

I.

Osmnáct set jedenáct! – Kdy davy nesečteny
ve chvíli rozhodné zíraly pokořeny
v ten mrak, jenž nebe kryl;
nejstarší státové když toužebně se chvěli
a zřeli ku Louvrů, jenž ověncený děly,
jakoby Sinaj byl!

A skrouceni jak oř na něžž se sedlo hodí,
vespolek říkali: „Cos velkého se zrodí,
vždyť říší ohromné dnes dědic bude dán;
co uštedří as bůh velkému muži tomu,
jenž větší caesara, jenž předstihnul i Romu,
až světa celý běh jest k němu připoután?“

A když tak mluvili, tu mračna temný přival
se v blescích otevřel a k zemi s něho splýval
ten dědic toužený;
ó jak tu v mlčení se národové chvěli,
když v jeho náručí onoho náhle zřeli,
jenž právě zrozený.

Což jeho dechem hned, ó dóme invalidů,
tvé jaté trofeje se vyrušily z klidu
o klenby šustice, jak klasy vichřící;
a jak zněl jeho pláč, ježž chůva zkonejšila,
hned s divým jásosem vesele poskočila
tvá děla ohromná u bran tvých ležící!

A on! – Hle jeho tvář hrdostí uzarděná! –
Teď svoje ramena, jež mívál založena,

najednou otevřel,
ve mocné pravici syn jeho odpočíval,
ze zraků otcových naň blesků sršel příval,
v jich záři on se skvěl!

A když jej viděli, dědice jeho slávy,
nejstarší králové, největší lidstva davy,
na výši závratnou tu jeho přepych zrost:
tu říkal národům, každému říkal králi,
a zajásal jak sup, když dostoupí vrch skály:
„Jen má! jen má! jen má je budoucnost!“

II.

Ne, budoucnost jen boha jest!
A žádného z nás, Sire, není!
Zvuk hodin každý – slyš! to zvěst,
jež káže lidem rozloučení.
Ó budoucnosti, věštbo tmavá!
Co štěstí válek, všechna sláva,
co triumf, který svět podává,
co koruny lesk nevadlý!
Co vítězství let oslněný,
chtíč ctižádosti ukojený,
to větší nemá všecko ceny,
než pták na střeše letem mdlý!

A nikdo nemůže ni plácem, modlitbou
tvůj oživiti ret, otevřít ruku tvou
pro budoucnosti zvěst
ó němý prelude! jenž sleduješ náš krok,
ó zjeve tajemný! jenž stavíš se nám v bok,
tvé jméno „zítra“ jest!

Ó zítra! jaké hlubiny!
kdož ví, co na jich dně se tají?
dnes člověk šije příčiny
a zítra bohem plody zrají.
Jest zítra blesk, jenž plachty pálí,
jest mrak, jenž jasné hvězdy halí,
jest beran, který hradby valí,
jest hvězda, jež běh zamění;
jest zrádce, jenž se odhaluje,
jest Paříž, která Babel sluje,
jest samet, jenž trůn ozdobuje,
a zítra – nahé lešení!

Ó zítra, to jest oř, jenž klesá zpěněný!

Ó zítra Moskva jest, jež svými plameny
noc tmavou zjasnila!
Je tvoje armáda, severem zchváčena,
jest zítra Waterloo, jest zítra Helena!
jest zítra mohyla!

Ty můžeš oře pustit v skok
a širá země již je tvojí,
občanských válek bouřný tok
tvé dýky ostří upokojí!
Ó mocný pane, ty jsi v stavu
uzavřít Temži do přístavu,
a zasnoubiti plachou slávu
s hlaholem polnic zvučících;
vše hrady bořit na své pouti,
vši slávu světa předstihnouti,
ano i k hvězdám pokynouti
armádě hvězdou ostruh svých!

Bůh nechal sobě čas a tobě prostor jen,
po světa oboru vše můžeš vzítí v plen,
nechť třeba ku hvězdám své hrdé čelo pneš!
Ty můžeš, Sire můj, v své obraznosti vzletu
vzít Karlu Evropu, Asii Mohametu,
však z rukou věčnosti to zítra neurveš!

III.

Ó změno! Osude! – Když hříčka bezcenná
jest Říma koruna v kolébku položená
se zvučným jménem tomu dítěti,
když s čelem planoucím jej lidu král ukázal,
a ten lid zděšený, jak možno být, se tázal,
tak velikým i malým v zápětí;

A jeho otec když se svými pluky všemi,
jichž získal po světě, tak jak živými zděmi
otočil dítko i kolébky nach,
když velký tesař ten, jež nepředstihne jiný,
svět skoro přitesal si ostrím šířičiny,
jak sám snil v myšlenkách;

Když rukou otcovskou vše bylo připraveno,
pouhému dítěti i věčné slávy jméno
a samý ples po světa oboru,
a k pohostění když jen jediného rána
zapouštěl kořeny pro dědičného pána
i palác z mramoru;
A když jest Francii i děcku předložena
ze zlata nádoba, nadějmi naplněna,
by její tužby byly skojené...
dřív než-li ona číš se dotkla jeho retu,
smrt kozák přihnal se, na koně svého hřbetu
je odnes zděšené!

IV.

Ba, vylít orel ten, až v oblacích se tratil,
když náhlý vichru ráz mu obě křídla schvátíl;
ó pádem takovým blesk letí v lůno skal!
Hned s divým jáсотem mu hnízdo obklopili,
o kořist dělili se podle spárů síly,
tak orla Albion, Rakušan mládě vzal!

A gigant zázračný, jenž stavil světa běhy,
na šest let zavezen jest za africké břehy,
– ó moudrých králů rado vznešená! –
ó jen ne vyhnanství! ó jak ten pohled tíží!
tam vizte titána, jak schoulen za svou mříží
svá k bradě v pláči tiskne kolena!

Ó kdyby v světě nic mu drahým nebývalo!
Však vždycky srdce lvů nejvíce láskou plálo,
on světa pán miloval dítě své;
ha, pouze věci dvě mu přála vazba kletá,
jen obraz dítěte a jenom mapu světa –
jen genia a srdce truchlivé!

Když jeho kalný zrak pod večer jizbou tmavou
tak bloudí bez cíle – nač kývá lysou hlavou,
proč v minulosti tmu duch jeho pohřížen?
Hle, zatím do kola se stráže rozstavují,
let jeho myšlenek úskočně pozorují,
i stíny na čele ať noc je aneb den!

To, Sire, nebyla tvá báseň dozpívaná,
jež celou Evropou tvou dýkou byla psaná
v trub hlaholu a bouře útoku;
ni výška pyramid, ni vlny bouřných moří,
ni baša Kahirský, ni rychlí jeho oři,
co hryže tebe v řader hluboku.

To hukot nebyl bomb, ni kartáčů byl přival,
jenž zemí pod tebou rok dvacátý zachvíval,
když černé víry své rozpoutal boj;
když k moři jeho ryk hnal vojsko tvé jak běsy,
šumící prapory k té skláněly se směsi,
jak stožárů les nad ztemnělý voj.

Ni Madrid nebyl to, ni Kreml na severu,
ni bubnů jasný břesk ve prvním jitra šeru,
ni spící tábory, když hvězdy v plápolu;
tys nezářel dragony, ni svoje kopíníky,
jenž mezi vojskem tvým své rudé nesli píky,
jak mezi obilím ční květy koukolu!

Ne, co jej bavilo preludy tajemnými,
to krásné dítě jest, jež s ústy přivřenými
tak tiše dřímá jak lilije květ;
hle v lásce písňemi je chůva zkonejšila,
a mléka krůpějí, jež na prsu jí zbyla,
mu v usmívání různý vlašť ret!

Tu otec nešťastný na stůl své skládá ruce
a srdce v povzdechu se chvěje v divé muce,
on pláče, pláče žalem schvácený!
Buď, dítě, žehnáno! Jen tys tak šťastným bylo,
žeš v světě jediné zpomínkou odvrátilo
sny o trůnu, jenž pro něj ztracený!

V.

Teď oba mrtvi jsou! – Tak hrůza soudu tvého
nejdříve schvátíla vítěze slaveného
vladaře století;
v desíti letech smrt své otevřela brány
a, bože, rukou tvou byl stejně rubáš tkaný
otci a dítěti!

Tak sláva, mladost, pych, vše uhasíná v hrobě,
a člověk by tak rád žil přece v příští době,
leč smrt jen pokyne:
a každý živel hned se v prvky svoje vrací,
tak popel v rodnou zem, dým do vzduchu se ztrácí,
a jméno – zahyne!

VI.

Ó revoluce, nevím věru,
jenž poslední všech plavců jsem,
co sprádá v stínu vašich šeru
sám bůh pod proudů přívalem!
Lid zaslepen se vám vysmívá,
leč kdož ví, bůh co ve vás skrývá,
čím hrozí vaše vlna divá,
čím hlubin vřesk a blesků svit?
Čím sloupení vln, jež se řítí,
čím hromy, které slyším bítí,
či vše to musí v moři býti,
má-li se perla narodit?!

Lpí stejně těžké vaše hoře
nad národy i knížaty!
Ó slepé moře, hluché moře
jest národ k zpouře rozňatý!
Co, básníku, chceš nyní s svými
genia zpěvy nadšenými?
Ty proudy času bouřlivými
zní jenom tobě ku zmaru;
mhly přivaly a větry hřmící
hlas udusí tvůj varující,
tys bídné ptáče zpívající
na shnilém v bouři stožáru!

Ó dlouhá noci! bouře věčná!
což nikde modrá nebes část?
Lidí a věcí nekonečná
se kácí spousta ve propast.
Vše shltí příval vlnou tmavou,
kolébku krále s otce slávou,
i lysé čelo s mladou hlavou,

co jméno má Napoleon!
Vše rozplývá se a vše boří,
za proudem proud se valí k moři,
a v zapomnění vlnu noří
se Levjathan i Alkyon!

Ó jestli Francii...

Ó jestli Francii ty chráníš, bože věčný,
pak netrp, prosíme, ten zápas nekonečný!
Ty trůny vztýčené a v běhu pokácené,
ty smutné svobody dané a vyvrácené,
proud tmavý zákonů a pravd a bědy plný,
který i na mravy své zhoubné šíří vlny,
ta vzdorná řečniště, která svůj zákon hravý
naproti zlovykům tesaným v skálu staví,
odboj a příboj vln ve styku vzájemném;
ten boj, jenž hroznější a hlubší každým dnem,
boj trúnů a boj stran ve půtkách vzájemných,
a velkých hrdou zášť, jež hlode na malých,
a tyto bouře vše, ty křiky pomatené,
systémy v temnotách tak děsně povražďené,
jenž působí, že bouř a zášť a spory stran
se mísí v každou řeč, že slyšíš polekán
v tom čase, kde by noc pro spánek pokoj chtěla,
jak ulic dlážděním se valí těžká děla!

U věže samotna...

U věže samotna, z níž vychází hlas pána,
ve stínu na chvíli se mihne upoutána,
a zří, jak její choť se na katana mění,
a bledá, zděšená klečící v utrpení –
Tak Polsko ubohá! zde ležíš zotročena,
svázána řetězy, a k hrobu nachýlena!
Ó běda, bez dětí ty ve bělostné ruce
kříž tiskneš krvavý na prsa v divé muce!
Po plášti královském ti hrubý Baškir kráčí
a hřeby boty své na hermelín mu tlačí.
Tu časem zazní hlas, jej smutný nářek stihne,
pak kroky uslyšíš a pak se šavle mihne,
a tokem tvých slz i zeď je promočena,
tvé čelo zvedá se i ruka rozdrčená,
a oči ve sloupu, ty tichým hlasem díš:
Má sestro Francie! nic ještě nevidíš?

Ó nikdy neklňte.

Ó nikdy nekňte, když padne žena!
Kdo břímě zná, jímž byla přemožena?
Kdo ví, jak dlouho s hladem zápasila,
než její cnost kořistí bouře byla?
Ó kdo z nás nesetkal se s takou ženou,
jež cnost objímá rukou vysílenou,
jak deště krůpěj na sněti se chvěje,
zrcadlíc nebe krystalem se skvěje,
s větví se třese bouře při návalu, –
před pádem perla, bláto po něm v kalu!
Však naše vina to i tvá, boháči!
To bláto ještě čistá voda smáčí,
by pozvedla se z špinavého prachu
a zaskvěla se perlou v prvním nachu,
k tomu, by zaplála a vzlétla k nebi,
jest slunce jen, jest lásky zapotřebí!

Nám včera letní noc.

Nám včera letní noc své stíny zapůjčila,
v svém hvězdném plápolu tvé krásy hodna byla!
Tak svěží její klid, tak sladký její dech!
Ruch hasnoucího dne tak utajila tíše
a rosy krůpěje rozlila s hvězdné výše
po nás i po květech!

Má tvář se před tebou radosti ohněm skvěla,
neb s duší celou tys v mé oko pohlížela,
na snivé čelo tvé já zíral s podivem;
a než-li beze slov myšlenka v tobě zplála,
již onen sladký sen, ježs v mysli započala,
se končil v srdci mém!

A boha chválil jsem, že v lásce nekonečné
kol noci, kol tebe tkal ráje kouzlo věčné,
tak plné lahody a vůně, šepotu;
že stvořil obě vás, i hvězdnou noc i tebe,
tak černé, půvabné, bych našel tam své nebe
a procít k životu!

Ó budiž chválen bůh nejhlubší naší vírou!
On stvořil duši tvou, on stvořil zemi širou,
on těší srdce mé, on září v zraku mém!
To on, jež nalézám u tajemství všech zřídla,
jímž plane pohled můj, byť síla moje stydla,
jak hvězda oblakem!

Ten bůh nám lásku dal; tou všecko se počíná,
tou všickni žijeme, tou všecko uhasíná!
Ten bůh noc utvořil krásnější nežli den.
Na mladé tělo tvé, jež nebes něhou dýše,
on všecky půvaby vlil z vrchovaté číše,

a ve mne – lásky sen!

Ó nech se milovat! – Vždyť láska jest jen žití!
To naší touhy cíl, to bol, jež duše cítí,
když v slzách uzříme mladosti hasnout svit;
nic bez ní úplné, nic bez ní v lesku skvělém,
jest láska korunou a krása pouze čelem,
ó nech se ověčít!

Co duši plnívá – ó věřte v mladé tuchy! –
To není zlata lesk, tím méně slávy ruchy,
ba ni triumfu ryk, jež zpupnost zkonějši;
ni dětská tížádost, jež v hořké beznaději
a z vylhaných se muk zahlodá nejraději
v strom sebe krásnější.

Ne, k tomu třeba jen myšlének zasnoubení,
jen vzdechy tajené, jen bolest rozloučení,
jen ruky pevný stisk, polibek, lásky zvěst...
co může v oku tvém zrak čísti bádající,
a všechny písně ty ze staré lyry znící,
již jméno srdce jest!

Nic není pod nebem bez lásky utajené,
bez místa drahého, kde samota se klene,
kam dnem i nocí nás zahání bouře tuch;
tak rybář loďku má, již naděj doprovází,
a labuť jezero a orel horské srázy –
a láskou žije duch!

Nová píseň dle starého nápěvu.

Je-li trávník zelený,
na nějž rosa kane,
a kde kvítí bez změny
zářit nepřestane,
kde natrháš ve stínu
lilí a jasmínu,
zvolím jej za pěšinu,
kde tvá nožka stane!

Je-li srdce na zemi,
které pro čest plane,
pro tvou lásku se všemi
v zápas odhodlané,
jež šlechetným za cílem
ubírá se v tluku svém,
čílko tvé ať zdřímne v něm,
když jest zulíbané!

Je-li sladký lásky sen,
z něhož růže vane,
kde bys našla každý den
nebe slibované;
sen, jež požehnal sám bůh,
kde se s duchem snoubí duch,
za hnízdečko sladkých tuch
ať v tvé srdce skane!

Jiná píseň.

Červánky ti v okně hrají,
proč milenko ještě spíš?
když se růže otvírají,
proč i ty se nezbudíš?

Slyš, drahé dítě,
kráso má!
jak na úsvitě
hlas můj lká!

Vše se u tvých dveří staví,
červánek dí: „Planu dnem!“
„Já jsem píseň!“ ptáče praví.
A mé srdce: „Láska jsem!“

Slyš, drahé dítě,
kráso má!
Jak na úsvitě
hlas můj lká!

V tobě stvořil v kráse dvojí
anděla i ženu bůh,
by můj zrak plál krásou tvojí
a mou láskou zas tvůj duch!

Slyš, drahé dítě,
kráso má!
Jak na úsvitě
hlas můj lká!

Ó kéž jest vždycky mnou...

Ó kéž jest vždycky mnou tvá duše naplněna,
když čekáš z večera u cesty unavena,
by oko všetečné tě v křoví nezhlídl;
co zatím údolí se sladkou vůní plní,
za sluncem zapadlým se noční páry vlní,
jak v misce zlacené když hoří kadidlo.

Kéž vše, co uvidíš, ty pahrby a nivy,
to křoví rozmilé, v němž hraje vánek snivý
i okno mé v červánků záření,
i do vsi pěšinku, ten zelený luh svěží,
ten příkop hluboký, kde plno listí leží
a zdvihá se jak moře v vlnění.

Kéž les i zahrada i dům i mraky v dáli,
jež matné červánky v plášť stínů zvolna halí,
co taje před tebou a v mlze chvěje se,
na větvích zralý plod, pod stromy listí žluté,
a celé okolí podzimku dechem tknuté,
a vše co běhá tam a v letu mihne se.

Pod milým stromem tím, jenž čelo tvoje stíní
a první v síti jest, která tě poutá nyní
tím poutem lásky tajemným,
kéž listí, vlna, zem, stín, plamen, záře, kvítí,
najeden splynou zvuk, jedním se dechem znítí
a pozdraví tě jménem mým!

An pohár tvojích rtů...

An pohár tvojích rtů jsem s rety svými spojil
a bledé čelo své jsem svěřil rukoum tvým,
tvé duše sladký dech, co tužbu moji zkojil,
a srdce tvého tluk mi není tajemstvím;

An jsem tak šťastným byl a slyšel šepot snivý,
jímž srdce tajemné se otevírá v svět,
co viděl jsem tvůj pláč i smích tvůj čarotklivý,
tvé oko v oku mém, tvůj na mém retu ret;

Nad skrání nadšenou an viděl jsem že svítí
tvé hvězdy paprsek zastřený kouzlem snů,
a co jsem uviděl, že v proudy mého žití
pad lístek růžový se stromu tvojích dnů:

Tu vesel nyní dím: S kvapnými perutěmi
ó roky co váš běh! co stáří pohromy!
Jen rychle plyňte dál s vadlými květy všemi,
já v srdci nosím květ, jež nikdo nezlomí!

Váš, léta, bouřný spěch tu číší nerozbije,
jež blažila mne vždy mé rety svlažujíc,
mé duše mocný žár váš popel nezakryje!
Vám zapomenout lze, – však srdci nikdy víc!

Slečně J.

Ó zpívej, zpívej, dívko snívá!
Jeť svatou žena, která zpívá,
jí osudu se netkne hněv!
Zpěv dobude jí požehnání,
nebť genius jí krásu chrání
a krásné její oči zpěv!

Já, jehož mnohá starost hněte,
mám rád tvé jaro, kde vše květe,
i zrak, jenž slzí nepoznal;
tvůj božský zpěv nechť dále plyne,
kol skráně mé ať trn se vine,
když tvou květ růží obepjal!

To byla doba opojivá,
když jitřenka, jež tobě kývá,
na moji vesnu zářila;
kdy radost v nadšení a pýše
jak víno čisté z drahé číše
můj dvacátý rok zjasnila!

Kam jen se krok mé nohy stočil,
jsem nebes vábný přelud zočil,
an čarovně se na mne smál;
luk zelení a stínem lesů
můj těkavý zrak v jednom plesu
oslněn novou touhou plál!

Tu říkal jsem, když hvězdy plály:
Ó hvězdo má! proč prcháš v dáli?
já vím, že lesk tvůj dostihnu!
Tu k zelenému břehu pravím:
Ty sláva jsi! u tebe stavím,

pro mne jest vlnou každý z dnů!

Ó temné stromy! děl jsem k háji,
i mne sny zlaté prochvívají!
K orlu: Spěj na mne pohlednout!
A k číším, které vypráznil:
Mám myšlének žár, mám i síly,
by lidstvo mohlo zaplanout!

Z dvaceti číší růže s manou
a s písněmi v mé nitro kanou,
by v snění mém zas rozkvetly;
kol do kola se květy skvěly
a jako když se rojí včely,
myšlénky k slunci zalétly!

Jak s pastýřova ohně kmitem
se snoubí měsíc s bledým třpytem
a v jedněch vlnách zaplane,
jak z háje, bouř kdy křídly svými
v něm řádí, listy promoklými
zpěv ptactva v sluch ti zavane:

Tak všechno ke mně „miluj!“ dělo
a sterými se zvuky chvělo,
až hudbou jsa a vůní zpít
jsem slyšel tyto všecky hlasy,
v nichž příroda svůj život hlásí,
ve vlastním srdci hlaholit!

I růže v dubnu otevřené,
i noci lunou ozářené,
i stezka plna lidských stop,
i skály bleskem roztržštěny,
i starých stromů shnilé kmeny
se sklánějící přes příkop:

Vše přísnou řečí hlaholilo,

v níž tajemství se světa skrylo,
jež „co ty víš?“ se táže všech;
jež v tichu nočním často lije
Orfeu písní melodie,
Platonu slova v rajských snech.

Básníku! zem mne oslovuje.
Proroku! nebe opakuje,
jdi! žehnej! zpívej stále dál!
Ať zpěvy tvoje zahlaholí
do srázů hor i do údolí,
i do hnízd keřů, do hnízd skal!

Ten minul čas – teď třikrát běda!
Tomu, kdo u mne radost hledá,
jsem bez ducha a truchlivý;
zlý host mne mučí každou chvíli,
jsem černá věž, kde stále kvílí
ston umíráčku tesklivý!

V mém srdci stíny prostírají
své perutě, v mém domě lkají
bolesti posud neznané,
červ hlode moje zralé révy
a z dálky slyším hromů řevy,
v nichž obzor bouří zaplane!

I naděj boří svoje hrady,
a věci všech jak tam i tady
vždy stránku zříme jedinou;
osud se směje, když váháme
a život vůz jest, jenž se láme
na trudné cestě bařinou!

A když budoucí tanou léta,
kde samý trud a pláč jen zkvétá
před zrakem duše v přehledu,

mé přeludy mne opouštějí,
jak jepice se v letu chvějí,
a odletují bez medu!

Má vůle darmo v srdci nití
si lásku, jež jest ohněm žití,
jež chová každý v krbu svém;
můj duch se darmo v hněvu bouří
a k nebesům se vznáší v kouři –
k mým nohám padne popelem!

Má hvězda zahalena mrakem,
mé růže vadnou před mým zrakem,
víc neozdobí moji snět;
dno poháru kvas hořký tají,
a šílenství sny ukrývají,
a za svítáním večer slet!

Jak snahy mé a moje díla
již mnohá ústa odsoudila,
jen soucitem mým živena,
co myšlének tu pochovaných,
co zvětšelych strun popraskaných
má lyra chová zbortěná!

Můj květen minul – jeseň táhne,
a po sněti když ruka sáhne,
trn bolesti tam vzroste hned;
ve každou růži had se vtírá,
mé snahy mnohá starost šízírá,
jak kozel na jeteli květ.

Příroda velká v kráse jara,
již leskem tvoje duše hárá,
jak vidím ji, mne zabolí;
bez lesku jitro, den je tmavý,
a hlas, jenž ke mně „plač!“ jen praví,

týž k tobě „zpívej!“ hlaholí.

Ó zpívej, zpívej, dítě krásy!
To jitro pozdrav zpěvu hlasy,
jímž druhdy já byl opojen;
ó smích a světlo nemá stání
a brzy tvůj zrak v naříkání
též slzou bude zarosen!

Pak zalkám s tebou roztoužený!
Ty slzy, jimiž oko ženy
se v hořkém pláči zaleje;
ty posvátné jsou ve tvém hoři,
ty ze hlubšího dna se noří,
než z oceánu krůpěje!

K motýlu zlatému...

K motýlu zlatému kdys pravil kvítek luzný:
„Ó neleť dál!
Já zůstanu, ty jdeš! Hle ten náš osud různý
mně dělá žal!

Tak hravě žijeme a bez lidí potaji
se milujem,
tak jsme si podobni, že květem nazývají
nás na vzájem!

Leč ach! mne drží zem, ty letíš dále spěchem
až k blankytu!
ty nevíš, kterak rád bych provázel svým dechem
tě v soucitu!

Ty ale prcháš dál, ku jiným květům touží
let oblohou,
já sám zde zůstanu a jenom stín tvůj krouží
mně u nohou!

Ty jdeš a vrátíš se a jiným neseš zase
své krásy třpyt;
a proto vidíš mne co den v červánků kráse
v slzách se skvít!

O kéžby v plesání u jedné lásky zřídla
prch' život náš!
Bud' zapusť kořeny, anebo dej mi křídla,
tak jak ty máš!“

Poslání k...

Ó růže, motýle! nás oba teď hrob spojí
neb později!
Ó proč jen čekáte? Ó žijte v lásce svojí
zde raději!

V azúru vysoko, kde motýla se míhá
působný let;
a v poli, jestli tam svůj vonný kalich zdvihá
tvůj milý květ!

Kde jenom chceš! ať má se květů sladkou vůní
či barvou skvět;
ať motýl zářící, ať kvítek na výsluní
či křídlo, květ!

Jen žiti pospolu! jen to k pravému štěstí
je potřebí;
to nechme osudu, zda tady má nám kvéstí,
či na nebi!

Na břehu moře.

Ten pohled krásný jest! – Kraj rozsáhlý,
jenž stále končí, stále začíná;
ty luhy, vody, les i osení,
chýž, odkud veselý smích uslyšíš,
i moře v sklonu k rovině, kde jsme,
i záliv, ježž bůh stvořil s člověkem,
jenž nese stopy ruky obojí;
skal hromady a věží skupiny,
ty pláně, hvozdy, hory zbrázděné,
i sluje, které vpíjí příboj vod;
i zahalené v mlze hlavy hor,
jež krásný údol nesou v záhybech
jak v zástěrce své děcko květiny;
před námi město v páře ukryto
s tisícem domů hlučných, stlačených,
ruch kroků bez počtů a listí šum,
a hlasy, písňe znící chvílemi,
i vlny, jež se rozbíjejí v břeh,
kde mořské trávy vlasý zelené
se stíny hor se v chvění zrcadlí;
pták v přeletu, pták v zpěvu na sněti;
zde tento pluh a tam hrot korábu,
jenž v stejné chvíli táhnou brázdy své;
ty stromy, stěžeje, v nichž vichr hrá,
a nad vrcholy v dálce v pozadí
ten obzor plný tvarů podivných;
co v jasnu zříme tam neb mlhavě,
co pluje v světle, bloudí ve stínu,
v útěku, sklonu, davech, samotě,
drn, vlny, skály; – pohleď, to jest země!

A nad tvou hlavou mraků nádhera,
kde strhán visí purpur zářící;

azur, jenž večer v stín se promění,
prostor, jež plní věčné souzvučky,
čarovné slunce plné paprsků,
tak mocné, že vše mění před zrakem,
že mračna vzplanou leskem kovovým
a vzduch jest plný lesklých zřícenin,
jež nad sebou jsou v záři skupeny
z železa, mědě, jedna nad druhou;
brnění, přilby, zbroje rozpjaté,
čabraky zlaté mraků na hřbetě;
éter, ten plynný, modrý oceán
bez hloubky, břehů, konce, počátku,
jímž každý záchvěv vzduchu pohýbá,
kde vše, co prchá, dýchá, vznáší se,
v své vlně, v proudu svém i s jinými,
a zároveň, kde v směsi bez konce
chladné i teplé větry, jitro, noc,
bouř jeseně, žár psiho souhvězdí,
i vůně květů, vůně kadidla,
zářící hvězdy v plášti večera,
ve stínech mlhy bloudící komety
jak ve závojích zlaté třepení;
ve bubnů třesku jásot vojinů,
i chvění hnízda v lásky záchvatech;
ty větry, mlhy, páry, ohlasy,
a tisíc jiných, co jest bez jména,
ty světla proudy, huky dálných vod,
co ve dne vidíš, v noci ucítíš;
ba azur, éter, prostor, propasti,
oceán proudný, kraje nádherné,
jež plny ohně, světla, tepla jsou,
kam duch člověka nese v nadšení,
dle věčných zákonů kam tíhneme;
kolem nás ptáci, světy pod námi,
ten vesmír nevýslovný, valný, nesměrný,
hrozný i vábný; – pohleď, to jest nebe!

O krásná země jest, a nebe vznešen!
Když srdce tvého tluk, tvůj zrak mne oslní
a milostný tvůj krok se lehce v trávě hne,
tu lip než lyry hlas vzduch kol se rozvlní!

Když svěží úsměv tvůj, v němž duše tvoje plá,
se míhá, abych zmládl, nade mnou v zákmitu,
a ze rtů růžových, kde sladký krb svůj má,
vstoupá až na čelo jak jitro k zenitu;

Když aniž bych tě zřel, tvůj hovor poslouchám,
jak mnohé slovo dí, jež řek' jsem potají,
jak šum vod na břehu, jež plynou k lesním tmám,
a jak ve snění tvé když ptáci zpívají;

Když poesie má kleta a zhaněna
na chvíli spočine pod drahou hlavou tvou,
má smutná myšlénka, když tvou je stajena,
jak noční světélko pod rukou bělostnou;

Když spolu v údolí pod stinný sednem strom,
kde náhle duše tvá se v oku zableskne,
a hádá ve slzách, kde cnost na světě tom,
kde hvězda na nebi se mlhou zaleskne;

Když září pod brvou, jak oheň v haluzích
tvůj ztemněn krásný zrak dlouhými mukami,
v zpomínkách bolných dob se skláníš v rozpacích
a chceš se usmáti a mluvíš slzami;

Když tělo mé i duch zazvučí dechem tvým
jak struny klavíru, jenž stále ve chvění,
když prsty ruky tvé svěřené prstům mým
na nástroj nebeský mé srdce promění;

Když zírám na tebe, má krásno vábivá,
jak černá bytost tvá z tvých zraků vyzírá,
jak ve plápolu keř, v němž bůh se ukrývá

kol hází světlo své a květy otvírá;

**To, co z tvé bytosti jak sladké kouzlo plá,
co dýše z krásy tvé i ve dne, v záři hvězd
jak vůně opojná z tisíce růží vlá:
to nad zem krásnější, nad nebe, – láska jest!**

Když dny našeho živobytí...

Když dny našeho živobytí
jsou žal a starost bouřlivá,
a věnec, jež chceš tady víti,
se na vše strany rozplývá;

Když otcové a naše matky
nás předešli, kam všickni jdem,
a naše děti, – poklad sladký,
před námi usnou věčným snem;

Když země, kterou slzou rosí
tvé oko, kolik žiješ let,
naš každý kořen v sobě nosí
a také mnohý milý květ;

Když v hlasy, které milujeme,
zní jiné dříve drahé nám,
když jméním svým jen snění zveme,
v němž stínové se snoubí tmám;

Když nadšení nám ňadro zvedá,
hned srdce bolný svírá cit,
a život číš jest, jež se nedá
ni vyprázdnit, ni naplnit;

Když čím dál k předu jdeme v spěchu,
tím tmavší kyne budoucnost,
a klamná naděj pro útěchu
již krásných bajek nemá dost;

Když rafije běh na orloji
nám mimo zítra nedá nic,
když mezi všemi, jenž jsou tvoji,

ni jednu známou nemáš líc:

Výš ducha vznes nad lemy světa,
i sen svůj z jeho obzoru!
V tom moři perla ti neskvětá,
ni stezka v tomto prostoru!

Projížděj s loďkou mořské pěny,
když truchlivá noc nemá hvězd,
neb jako smrt jsou zahaleny,
jak jejich bol – tvůj život jest!

Neb v stín a noc se taje skryly,
jež nepronikne lidský duch,
jež mlčet musí až k té chvíli,
kdy ve všem bude mluvit bůh!

Viktor Hugo.

Nadarmo snažil zrak se jiný
jich bezdné projít konciny
a naplnit se všemi stíny
a vniknout v nebes hlubiny!

Od noci mír si vypros tiše
i svého srdce pro muku,
jen jednu krůpěj z této číše,
jen píseň z toho souzvuku!

Ty nad jiné vznes ducha v tuše,
tvé oči s září andělskou,
ať bloudí nebem, kde jsou duše,
a zemí, kde jen hroby jsou!

Důvěra v boha.

**Ó doufej dítě mé! na zítřa doufej jen!
na zítřa potom zas! v budoucnost věř tvůj duch
ó doufej! kolikrát z červánků vstane den,
vždy ku modlitbě spěj, jak ku žehnání bůh!**

**Jen hříchy, andílku, jsou vinou našich béd;
snad kdybys v modlitbách klečela dlouhý čas,
bůh na tvou nevinnost a lítost tvou by shléd'
a požehnal by tě a vysvobodil nás!**

Když měsíc květů nás...

Když měsíc květů nás ve širé pole zve,
ó pojd'! a dovol jen, ať vstoupí v srdce tvé
i svěží údolí i lesů luzný stín,
i luny černý svit, i vody spící klín,
i malá pěšina, jež zahýbá se v luh,
i obzor nesměrný i jara vonný vzduch;
obzor, jenž vesele kol obejímá svět,
jak nebes poháru by dotýkal se ret!
Pojd'! aby pohled hvězd tak sladce zářivých,
jež na zem zírají v tolika závojích,
by vůně plný strom i pták, jenž šveholí,
i v parném poledni žár slunce na poli,
i vlna, měsíc, stín i květ a lupení
i celá příroda v milostném záření
nechaly zaplanout dvojitým výkvětem
i krásu na čele i lásku v srdci tvém!

V kostele v..

I.

S klenutím nizounkým a chudičký byl chrám,
kde z večera jsme stáli;
snad tři sta let již, co chodili zbožní tam
a na modlitbách lkali.

Tak tichý v sklonku dne a truchlivý byl chrám,
kde z večera jsme stáli;
jak srdce bez lásky, bez kněze oltář sám
a svíce na něm splaly.

Svatého Pavla zpěv, jež před lety sám pěl
k nešporám s věřícími,
teď v chóru lavicích, z nichž v dálku šerou spěl,
ztich' s křídly spuštěnými.

A zbožný hudebník, kterého písni všech,
se duše vírou chvěla,
již z varhan vytratil se lidský tvůrčí dech,
jak duch když vyjde z těla.

I ruky nebylo, jež jedním pohnutím
vše hudbou naplnila,
a v strunách chvějících jen jedním stisknutím
not zástup rozvlnila;

Ty proudit nechala svým prstem obratným,
jež vzpíná se a krčí,
a řinout velkých trub otvorem kovovým,
jak z houby voda crčí.

Varhany velebné v tajemném tichu již

ve pustém chrámu stojí,
ten koncert jediný, ten zvuk, jenž nebes výš
nám v souzvuk s zemí pojí!

Hlas jediný, jenž smí jak posvátný ten bor,
jak dřímající vlna
věcech věčnosti zde vésti rozhovor,
jímž nebesa jsou plna!

I dřímal pustý chrám, v tu chvíli usínáš
i přírodu, ty krásná!
jen v stínu chodby plá, tak jako mrtvých stráž,
zář lampy málo jasná.

A vzdechy tajnými, lkanými slovy, v chvat
se kolem vzduch zachvívá,
tak jako v lesině, jež chystá se již spat,
když poslední pták zpívá!

A bolně cítil jsem, kterak čas po čase,
kde končí klenba stinná,
zde něco svatého a bohu k okrase
v temnosti uhasíná.

Tak tichý v sklonku dne a truchlivý byl chrám,
kde z večera jsme stáli,
jak srdce bez lásky, bez kněze oltář sám
i svíce dávno splaly.

Ty smutná, chvějící se jako pustý chrám,
jsi naklonila hlavu...
co zatím hlaholy se draly z města k nám
z nespočteného davu.

II.

Ty hlasy jásaly kol nás jak bouře vln:
Ó rozkoš, štěstí, výše!
nám dejte pohár ten žhoucího vína pln,
a druhým tyto číše!

Ó užijeme jen! čas krátký uprchne
a život náš jest drahý!
a uzel tajemný, jenž tělo k duši pne,
v tmách rozváže se záhy!

Čerpejme ze všeho, co nejlepším se zdá,
z plamene tepla vání,
a vůni z květiny, žár, který z révy plá,
a z ženy milování!

Tak vyčerpejme vše, užijme vesny čas
až k dechu poslednímu,
k dne zoři poslední, k poslední zoři krás
a k smíchu poslednímu!

Tak všeho do konce! Tam spějme vesele,
kde za plesem ples kývá,
neb často v zhynutí, ó věřte, přátelé,
se vábná rozkoš skrývá!

Tak kapka poslední, již číš mne pohostí,
jest nejvíce mně mila,
neb sladkost opojná z nápoje radosti,
se celá do ní skryla!

Proč v chvatu užívat, co v rozkoš osud přál,
proč nerozdělit vlny?
Proč perlu nenajít, již nikdo neurval,
a jichž jsou hloubky plny?

Co sotva naším jest, nač trhat v pospěchu,
když toho dosti kolem,
nač v nepokoji žít, jak dítě bez dechu,
jež pospíchalo polem?

Vše klidně užijme; kde požitku ční stan,
se naše blaho vznítí!
Ať září plamene, když popel rozhrabán,
se leskne naše žití!

Kdo z nás by sledoval ty blázny, přes jichž líc
bolesti slzy spějí,
nejkrasší ovoce zde kyne jenom vstříc
rtům krásným, jež se smějí!

Však duše truchlících, jež hynou ve pláči,
též hříchem bývá jata,
a velká srdce tknout – vždy k tomu dostačí
paprsek ženy, zlata!

A padnou jako my, co platen jejich pych
i jejich smutek planý?
O skálu vysokou, jak vlny v peřejích
se pění rozkotány!

A proto žijme jen a pijme celý den
a nedejme se mástí!
Šat hodů svátečních buď znova rozprostřen,
co příkrov bledé strasti!

To bledý smutek jest, jenž v každé šlépěji
vždy za radostí kráčí,
kéž oči naše vždy se v slunci zaskvějí!
Nač bloudit v tmách a pláči?

Co nám jest neštěstí, co bol a beznaděj,
jež naši radost kazí,
co přelud příšerný, jenž, kam se hne náš rej,

vždy za námi se plazí!

Víc nechcem vědět již! Bud' výhost bolům všem
i kajícimu žití!

Anebo musíme, když věnec rozervem,
s růžemi soucit mítí?

Neb štěstí pravé jest – co do jiného nám?

Jen to, co zde nás baví,
co vůni, zář a zpěv – ať třeba sladký klam,
tká kolem naší hlavy!

To není zítra, ne, to vždycky jest jen dnes!

vše rozkoší, co dýše!

Jest bílý, nahý prs, jenž k polibku se vznes,
a v taji vzdychá tiše!

Jest divá orgie, která se potácí

a chechtá se, jak litá,

za číší ve smíchu zas číší převrací

jsouc světla mořem zpita!“

III.

**Jak bouře celých měst hlas ten rošť dál a dál,
jen štěstí! jen pohodlí!
jen smích! jen rozkoše! Leč zrak tvůj ke mně prál:
„Ó modli se jen, modli!“**

IV.

Ti nahlas mluvili a pláč tvůj tiše lkal:
„– Bože! jenž dal's mi žití,
pro velké zápasy tys mne tu zachoval,
duch můj je s chvěním cítí!

Ó smiluj se! můj člun, v něm klopýtá můj krok,
jest vydán moře pěnám;
když dětem anděly, proč nestavil jsi v bok
též anděly své ženám!?

Já vím, že naše dny jsou ničím před tebou
a před tvou věčnou mocí!
Ty sám jsi veliký ozářen velebou,
svět v mrákotách a v noci.

To vím. Však v těchto tmách, kde našich srdcí tluk
se vlní, hledám cestu,
Kdo as mi odpoví? Lkám! Čekám! Žádný zvuk
mně nedá spásy zvěstu.

Nad léčkou úkladů můj slabý vážne krok,
já darmo lkám a stenám!
Když dětem anděly, proč nestavil jsi v bok
též anděly své ženám?!

Ó pane, v kruhu mém krb není rodinný,
ni dítka pro útěchu,
ni palác, jenž se pne až v nebes výšiny,
ba ani hnízdo v mechu!

Ni maják přítulný, jenž vzdoruje všem tmám
a noční bouří blýská,
A žel! ni přátelství, jež podá ruku nám,
ni láska, jež ji stiská!

Ó pane, kolem mne ni jeden živý stín,
jen nářek moje věno,
já zapomněna jsem u prostřed zřícenin
jak to, co zavrženo!

A přec v tom světě běd, co učinila jsem,
to nejlíp víš ty, Pane!
Na všechny činy mé vždy jasným pableskem
zář tvého oka kane.

A přec mne tísní vše, přec každý z činů mých,
jen za vinu mi platí;
kdo polituje mne ve slzách soucitných,
když bolest má mne schvátí!

Ať láska kynula, ať hněvu tvého strach,
já vždycky tiše stála,
a cestu k bráně tvé všem dřímajícím v tmách
jsem ráda ukázala.

Ty přece víš to sám, ty vidíš slz mých tok –
čí usuší je ruka?
vše láme se, kam hne se mojí nohy krok,
pod rukou mou vše puká!

Bez hračky kolébka, bez radosti můj věk,
však vůle tvá to byla!
a s nebe bouřného když skanul paprslek,
hned tma jej uhasila.

Již, pane, nemám ach, v myšlénkách bádajíc
střídání tmy a zoří;
a duch můj každým dnem vždy běda! víc a víc
v hloub děsných snů se noří.

Ach, vždyť prý ku srdcím, jež zhnětl žalů rej,
tvá milost se obrací;
Ó Pane! Pane můj! ó smilování měj!

cítím, jak vše se kácí!

V.

Ji pozoroval jsem, jak modlila se tu
nad oltář nakloněna,
sem jistě patřila v svých citů roznětu
ta krásná v slzách žena.

A tu jsem pravil k ní, ač rušit nechtěl jsem,
když v pláči se tu chvěla,
by v stínech náhodou hlas lepší soumrakem
mluviti uslyšela.

Neb v času průběhu, neb v jitra úsvitu,
ať v radosti, ať v želi,
vždy žena s oltářem se potká v soucitu
a vždy mu něco sdělí.

VI.

„Ó paní, pravil jsem, proč také zoufání,
proč slzy ty i lkání?
ty srdce čarovné, tmavé jak smrákání
a sladké jak svit ranní!

Připouštím, život náš že ženě i muži
tak mnohou bolest strojí,
leč, nechť tvá životem jest cesta bez růží,
což nemáš duši svoji?

Tu duši andělskou, jež prchne v krátce již
v kraj blažený nebeský,
jež povznese tě výš nad našich bolů tíž
a výš nad naše stesky!

O budiž jako pták, který se na mžik snes
na větev třeba křehkou,
jenž ví, že křídla má a proto dá se v ples
a zpívá smyslí lehkou!“

Psáno na první stránku Petrarky.

Když lásky svit se mojí duši snoubí,
když, Laury milence, ve srdci hloubí
má myšlénka se vzdálíc ruchu světa,
list po lístku se rozvíjí a zkvétá;
tvou knihu beru v lásky mocném plání,
s úsměvem hořkým trpké odříkání,
kde s plamenem se nadšenosti poji,
tvou knihu, kde jak v krystalovém zdroji
na zlatý písek vlna se rozlívá,
proud lásky s proudem poesie splývá;
ku zdroji tvému jde má duše ráda
a, co tvůj tají dojemný verš, bádá!
Ó sladký poklade, ó květe svatý,
jenž lásky vůni už věk dýšeš pátý!
když jako v modlitbě se k tobě skláním,
tu mnohý vzhledne na mne s usmíváním,
neb vzdálen světa, bouřné za orgie
tvé jemné písně, tklivé elegie
zřím před zrakem svým v milohravém reji,
s blankytným okem v smavém obličejí,
jak nesou v sonetách jak ve amforách
tvůj krásný sloh, zářící v metaforách.

Louise B..

I.

Rok prchá za rokem ve věků vlnobití,
zas jeden umírá! zas krok učinil čas!
zas jedna hranice jest dosažena v žití,
na jaro padla nám již chmurná zima zas!

Ó čas! a rok! a den! ó kdo se rozpomíná,
když bije hodina a klesne závaží!
Je každý vysloví tak jako slova jiná,
kdo z davu plachého jich význam uváží?

Ó plaché hodiny! má člověk s nimi spořit?
 pryč s nimi v požitku a vášně zmítání!
ó jistě lepšího bůh nic nemohl stvořit,
než vnady žen a hod a smích a libání!

A čas – ten letí dál, a člověk – ten se baví,
nač blázen myslil by co zítra a co dnes?
vždyť jsou to jenom dny, jež promrhá a stráví;
však bůh je počítá, když víří hod a ples!

A vážná myšlénka ta překvapí jej náhle,
když v hostů družině nejlépe šumí kvas,
zpit musí poznati, jak srdce jeho zprahlé,
jak s hlavy skloněné mu padá květ i vlas!

Jak řítí před časem se jeho sny a plány,
jak prchly preludy jej sladce vábíci,
jak dnové mladosti divokým časem hnány
se valí úchvatně v pád s letní bystřící!

Tu pozná vyděšen, co dávno srdce tuší:

**Což pohár života jest na dno vypit již?
Víc vína pro žízeň! víc lásky pro mou duši!
kdo náhle vypráznil mé srdce i mou číšť!**

**Však ticho – chvějící se ruku zvolna zvedá
a s čelem zoufalým všech snů a tužeb prost
v svém umrtvělém „já“ nadarmo sebe hledá
a hrabe v popeli, jenž sluje minulost!**

II.

Tak všickni žijeme – leč ty s tvým vážným čelem
a srdcem šlechetným, ty pravíš: „V letu smělém
ať prchá pustým snem
čas nestálý! ať hřmí, ať vítr vezme vírem,
co sluje člověkem na prostoru tom šírém,
co v čase sluje dnem!“

Neb k tomu skláníš se, co velkým ve životě,
k Dantemu, Mozartu, ke knize a ku notě,
co stále bude žít;
tvůj duch rád pohrouží se ve věčnosti zřídlech,
a ze všeho, co čas unáší na svých křídlech,
nic nemůž' tobě vzít!

Ó často když tvůj duch se povzneseným cítí,
tu hudba plamenná se z duše tvojí rítí,
jak vítězící zpěv!
hned šepce sladčeji než v růžích dech zefirů,
až srdce chvěje se a utiší se v míru
v něm nepokoj a hněv!

V tom věku, ve kterém mrak hrozí každé hlavě,
kde z bouře do bouře svět smíšen v jedné vřavě,
kde mizí rozvaha,
v tom věku půlnoci, kde všechny hvězdy hasnou,
tys zachovala klid a duši svoji jasnou,
jež bouří přemáhá!

Ó zůstaň stejnou vždy! – buď' střed rodiny naší,
buď' láskou všech, kterou vše září a se vznáší,
jež tichá, nesmělá
i kárá, odpouští – ó sestro naše strážná,
ty plná dobroty! hned s mužem žena vážná,
a s dětmi veselá!

By krása duše tvé vždy plála nezměněná,
by dobrou myšlenkou vždy byla naplněna
a útěchou tvůj ret:
největší po bohu co na zemi lze míti,
ti zbylo ku štěstí, a k zdobě tvého žití –
tvůj otec, šedý kmet!

Victor Hugo
Básně

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 18. 03. 2011